

Сэлэнгэ аймгийн 2023 оны хөгжлийн жилийн
төлөвлөгөөг батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.8, 48 дугаар зүйлийн 48.1, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.11.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1.Сэлэнгэ аймгийн 2023 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг хавсралтаар баталсугай.

2.Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх ажлыг иргэд, олон нийтийн оролцоонд тулгуурлан зохион байгуулж, хэрэгжилтийн үр дүнг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд танилцуулж, ард иргэдэд тайлагнаж ажиллахыг аймгийн Засаг дарга (Н.Лхагвадорж)-д үүрэг болгосугай.

3.Төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд идэвх, санаачилгатай ажиллахыг бүх шатны байгууллагуудад даалгаж, нийт иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд уриалсугай.

ХУРАЛДААН ДАРГАЛАГЧ

А.ДАШБАТ

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН 2023 ОНЫ ХӨГЖЛИЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Үндэслэж буй бодлогын баримт бичиг	Арга хэмжээ	Шалгуур үзүүлэлт	Суурь түвшин	Хүрэх түвшин, үр дүн	Шаардлагатай хөрөнгийн хэмжээ, хөрөнгийн эх үүсвэр	Хариуцах байгууллага	
1	2	3	4	5	6	7	8	
НЭГ.ҮНДЭСНИЙ НЭГДМЭЛ ҮНЭТ ЗҮЙЛ								
Зорилго. Үндэсний эх хэл, соёл, түүх, уламжлалаа дээдлэн байгальтай зөв харилцах чадварт суурилж, эх орноо хайрлах нэгдмэл үзэл санаатай монгол хүнийг соён гэгээрүүлнэ.								
1.1.Үндэсний бахархал, эв нэгдэл								
Зорилт. Байгалийн унаган төрхийг хамгаалж уламжлалт ёс заншил, соёлын өвийг түгээн дэлгэрүүлэн монгол хүний бүтээлч сэтгэлгээ, ур чадвар, авьяас билгийг хөгжүүлж, нийгмийг соён гэгээрүүлнэ.								
1	1	АЗДҮАХ-ийн 2.4.1	Соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг судлан тогтоож, чадавхжуулах	Мэдээллийн сантай болсон эсэх, зохион байгуулсан сургалтын тоо, мэргэжил дээшлүүлсэн хүний тоо	2022 онд 6 төрлөөр 250 соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг тогтоож, суурь судалгаатай боллоо. 17 сум 6 тосгонд “Соёлын орон зай” уулзалт, хэлэлцүүлэг, үзэсгэлэн зэрэг 30 арга хэмжээнд 1000 гаруй иргэд, соёлын үйлдвэрлэгчид хамрагдсан.	Соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн мэдээллийн нэгдсэн санг баяжуулан 33 арга хэмжээг зохион байгуулж, 250 соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг чадавхжуулснаар ур чадвар, чадамж сайжирна.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Сумдын Соёлын төв
2	2	САХТЖҮЧ-ийн 1.2.5	“Соёлын брэнд, эвент арга хэмжээ” бий болгоход дэмжлэг үзүүлэх	Төсөл хөтөлбөрт хамруулсан эсэх	Соёл урлагийн газар “Бүрэн Монгол” төсөл хөтөлбөрт хамруулж, “Соёлын брэнд, эвент арга хэмжээ”-ний илтгэлийн уралдааныг	“Соёлын брэнд, эвент арга хэмжээ-г бий болгож, олон улсын төсөл хөтөлбөрт хамруулснаар оновчтой брэнд, эвентийг сонгож,	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Сумдын Соёлын төв

					зохион байгууллаа.	дотоодын зах зээлд танин мэдүүлэх, өөрийн гэсэн хэрэглэгчидтэй болох боломж бүрдэнэ.		
3	3	АЗДҮАХ-ийн 2.4.1	Соёл, урлагийн ажилтныг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх	Сургалтад хамрагдсан ажилтнуудын тоо	Цахим болон танхимын хэлбэрээр 100 гаруй соёл, урлагийн ажилтныг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгууллаа.	Соёл, урлагийн 120 ажилтныг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгуулснаар мэдлэгтэй, ур чадвартай, хариуцлагатай хүний нөөцийн бүтээмж дээшилнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Соёл урлагийн байгууллагууд
4	4	САХТЖҮЧ-ийн 1.2.5 АЗДҮАХ-ийн 2.4.2	“Бүх нийтийн соёлын боловсрол олгох” бодлогын баримт бичгийг батлуулах, хэрэгжүүлж эхлэх	Бодлогын баримт бичиг батлуулсан эсэх	Иргэдийг соён гэгээрүүлэх бодлогын баримт бичгийн төслийг боловсруулж батлуулах бэлтгэл ажлыг хангасан.	“Бүх нийтийн соёлын боловсрол олгох” бодлогын баримт бичгийг батлуулснаар бүх нийтийг соён гэгээрүүлэх бодлогоо тодорхойлно.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Соёл урлагийн байгууллагууд
5	5	АЗДҮАХ-ийн 2.4.8	Номын сангуудад цахим үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах	Шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан эсэх	2 номын санд цахим үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангасан.	Аймгийн болон Мандал сумын Нийтийн номын сангуудад цахим үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангаснаар иргэдийн үйлчилгээ авах таатай орчин нөхцөл бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Аймгийн болон Мандал сумын Нийтийн номын сан
6	6	АЗДҮАХ-ийн 2.4.9	Аймгийн музейг үе шаттай виртуал хэлбэрт оруулах ажлыг эхлүүлэх	Виртуал хэлбэрт оруулах ажлыг эхлүүлсэн эсэх	2022 онд Виртуал болгох тооцооллыг хийж саналыг Соёлын яаманд уламжилсан.	Аймгийн Нэгдсэн музейг виртуал хэлбэрт оруулах санхүүг шийдвэрлүүлж, ажлыг эхлүүлснээр орчин үеийн дэвшилтэд техник тоног төхөөрөмж, программ хангамжийн тусламжтайгаар дижитал орон зайг бий болгож, орчин үеийн шинэ техник технологийн дэвшлийг нэвтрүүлсэн байна.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Аймгийн Нэгдсэн музей, Сумдын Соёлын төв

7	7	АЗДҮАХ-ийн 2.4.9	Аймгийн Нэгдсэн музей болон сумдын орон нутаг сурталчлах танхимд иргэдийн гараас түүхийн ач холбогдолтой үзмэрийг худалдан авахад дэмжлэг үзүүлэх	Иргэдээс худалдан авсан үзмэрийн тоо	Аймгийн Нэгдсэн музейд түүхийн ач холбогдолтой нэг үзмэрийг худалдан авахад дэмжлэг үзүүлсэн.	Аймгийн Нэгдсэн музейд түүхийн ач холбогдолтой 4 үзмэрийг иргэдээс худалдан авахад дэмжлэг үзүүлснээр түүхийн шинэ баримтаар байнга, тасралтгүй баяжуулах, эх сурвалжуудыг хадгалах, хамгаалах, түгээн дэлгэрүүлэх, хойч үедээ өвлөн уламжлуулах боломж бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв 20.0 сая төгрөг	СУГ, Аймгийн Нэгдсэн музей, Сумдын Соёлын төв
---	---	---------------------	---	--------------------------------------	---	--	--	---

1.2.Нүүдлийн соёл иргэншилт Монгол

Зорилт. Нүүдлийн өв соёлоо хадгалж, ёс заншил, уламжлалаа түгээн дэлгэрүүлнэ.

8	1	САХТЖҮЧ-ийн 1.2.3 АЗДҮАХ-ийн 2.4.2	“Монгол гэр”-тэй холбоотой уламжлалт зан заншлыг сургууль, цэцэрлэгээр дамжуулан хүүхэд бүрд өвлүүлэх	Сургалтын тоо, түүнд хамрагсад	Соёл урлагийн газар “Бүрэн Монгол” төслийн хүрээнд иж бүрэн гэрээр хангагдаж, “Ёс заншлын өргөө”-г шинээр байгуулж Сүхбаатар сумын 8 цэцэрлэгийн 300 гаруй хүүхдүүдэд сургалт, хөгжүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулсан бол Сүхбаатар сумын 4 дүгээр цэцэрлэг орон нутгийн төсвийн 15,0 сая төгрөгийн хөрөнгөөр “Гэр өргөө”-г ашиглалтад орууллаа.	Ёс заншлын өргөөгөөр дамжуулан монгол ёс заншлын 80 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж, 25000 хүүхдийг хамруулснаар монгол ахуй соёл, нүүдэлчин хэв маяг, уламжлал, ястан үндэстний онцлогийг хойч үедээ таниулж, түүнийг түгээн дэлгэрүүлж, өвлүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, Сумдын ЗДТГ БШУГ, СУГ
9	2	АЗДҮАХ-ийн 2.4.2	“Бид Сэлэнгийн үр сад”, “Эв модны наадам” арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо, түүнд хамрагсад	Дэлхий нийтийг хамарсан Ковид 19 цар тахлын улмаас тус арга хэмжээнүүд зохион байгуулагдаагүй.	“Бид Сэлэнгийн үр сад”, “Эв модны наадам” арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулж, 500 гаруй хүүхдүүдийг хамруулснаар тэдний авьяас чадварыг хөгжүүлж, 2 орны уламжлалт найрсаг	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Чуулга, соёлын ордон Сумдын Соёлын төв

						харилцааг бэхжүүлж, эв эеийн бэлэгдэлийг хадгална.		
10	3	АЗДҮАХ-ийн 2.4.5	Язгуур наадам урлагийн зохион байгуулах	Зохион байгуулсан язгуур урлагийн наадам, түүнд хамрагсад	-	Бүсийн төвүүдэд урлагийн наадмыг зохион байгуулснаар үндэстэн ястныхаа өв уламжлалыг хадгалж, өвлүүлэн хөгжүүлэх, сурталчилан таниулах, өв соёлоор бахархан дээдлэх, аялал жуулчлалыг амжилттай хөгжүүлэх нэг эх сурвалж болгон ашиглана.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Чуулга, соёлын ордон Сумдын Соёлын төв
11	4	САХТЖҮЧ-ийн 1.2.5 АЗДҮАХ-ийн 2.4.7	Байгалийн өвийг сурталчлах явган аяллын маршрутыг гарган, зохион байгуулах	Байгалийн өвийг сурталчилсан явган аяллыг зохион байгуулсан сумдын тоо	Байгалийн өвийг сурталчлах явган аяллыг Ерөө, Жавхлант, Орхон, Баруунбүрэн, Сайхан, Баянгол зэрэг 6 сумдад зохион байгууллаа.	Байгалийн өвийг сурталчлах явган аяллыг 6 суманд зохион байгуулснаар байгалийн дурсгалт газрыг онгон байдлаар өвлүүлэн аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Сумдын Соёлын төв
12	5	САХТЖҮЧ-ийн 1.2.4 АЗДҮАХ-ийн 2.4.1	Орон нутагт амьдардаг үндэстэн, ястны өвөрмөц ёс заншлыг судлан, түгээн дэлгэрүүлэх	Үндэсний агуулгатай шинэ уран бүтээлийн тоо	Баруунбүрэн, Жавхлант сумдад үндэсний агуулгатай шинээр 2 уран бүтээлийг туурвисан.	Мандал, Сайхан, Баянгол, Ерөө сумдад үндэсний агуулгатай шинээр 4 уран бүтээлийг бий болгосноор урын сан баяжна.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ, Мэргэжлийн урлагийн байгууллагууд, Соёлын ордон, соёлын төвүүд
1.3.Монгол хэл, бичиг								
Зорилт. Үндэсний Монгол хэл, бичгээ нийтээр сурч эзэмшин түгээн дэлгэрүүлнэ.								
13	1	САХТЖҮЧ-ийн 1.3.1 АЗДҮАХ-ийн 4.1.3	Эх хэлний сургалтын чанарыг дээшлүүлж, монгол бичгийн сургалт, судалгаа, хэрэглээний орчныг сайжруулах	Хамруулсан төгсөгчийн тоо	Их, дээд сургуульд элсэх хүсэлтэй 1132 сурагчдаас монгол хэл бичгийн шалгалтыг 2 удаа зохион байгуулсан.	Монгол хэл бичгийн шалгалт өгөх төгсөх ангийн 989 сурагчдыг цахим сургалтад хамруулж, шалгалтыг жилд 2 удаа зохион байгуулснаар эх хэлний боловсролын чанар, хэрэглээнд ахиц гарна.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ, Сумдын ЗДТГ, Ерөнхий боловсролын сургуулиуд

ХОЁР.ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ

Зорилго. Иргэдийн эрүүл энх амьдрах, сурах, хөдөлмөрлөх боломжид суурилан нийгмийн баталгааг бий болгоно.

2.1. Боловсрол

Зорилт. Хүүхэд багачууд, иргэдэд хүртээмжтэй, чанартай, хэрэгцээнд нь нийцсэн боловсрол эзэмших тэгш боломжийг бүрдүүлнэ.

14	1	САХТЖҮЧ 2.1.1,	Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтын хувь	2022 онд хамран сургалт 82.5 хувьтай байна.	Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг 84.0 хувьд хүргэснээр хүүхэд багачуудынхаа сурч боловсрох эрхийг хангана.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
15	2	САХТЖҮЧ 2.1.2 АЗДҮАХ-ийн 2.2.4	Бага, дунд боловсролын чанарын болон суралцагчийн сургалтын ахиц, дэвшлийн үнэлгээг тогтмол хийж, хоцрогдлыг арилгах цогц төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангаж ажиллах	Хөндлөнгийн үнэлгээний гүйцэтгэлийн хувь, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дундаж онооны өсөлт, бууралтын хувь	Оношлох үнэлгээгээр улсын дундаж /40.46/-аас 1.02%-иар дээгүүр, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын хэмжээст онооны дундаж өнгөрсөн жил /503.7/-ийнхээс 2.9 хувиар ахисан.	Суралцагчийн сурлагын амжилт 0,5 хувиар нэмэгдсэнээр суралцагчийн мэдлэг, чадвар, төлөвшилд ахиц гарч, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дундаж оноог 0.1 хувиар ахиулж, 506.7-д хүргэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
16	3	САХТЖҮЧ 2.1.3, АЗДҮАХ-ийн 2.2.3	“Чадварлаг багш” арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Мэдлэг, ур чадвараа дээшлүүлсэн багшийн тоо,	Үндэсний үндсэн сургалтад 134 багш, 29 ажилтан, орон нутгийн сургалтад 1210 багш, цахим сургалтад 2890 багш хамрагдаж, мэдлэг, ур чадвараа дээшлүүлсэн ба нийт багш нар 100 хувь хамрагдсан.	Үндэсний үндсэн сургалтад 150 багш, 30 ажилтан, орон нутгийн сургалтад 1790 багшийг хамруулснаар хувь хүний хөгжил болон ажлын байрны тодорхойлолтод заасан үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
17	4	АЗДҮАХ-ийн 2.2.6	Тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхдийн сурах орчин нөхцөлийг бүрдүүлж сайжруулах	Сурах орчин нөхцөлийг бүрдүүлсэн өрөө, танхимын тоо	1 сургууль, 1 цэцэрлэгт жишиг танхимтай болгох ажлыг эхлүүлсэн.	1 сургуульд жишиг танхимыг бий болгож, 1 цэцэрлэгийг ашиглалтад оруулснаар тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхдэд сурах таатай орчныг бүрдүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ

18	5	САХТЖҮЧ 2.1.4	Цахим технологийг ашиглан багш, суралцагч бүр хамтран хөгжих боломжийг бүрдүүлэх	Цахим сургалт явуулах боломжтой сургууль, цэцэрлэгийн хувь -Онлайн сургалтад хамрагдсан суралцагч, багшийн тоо	Өндөр хурдны интернэтэд ерөнхий боловсролын сургуулийн 85.7 хувь, цэцэрлэгийн 65.9 хувь холбогдож, цахим сургалт явуулах боломж бүрдсэн. Онлайн сургалтад 3000 сурагч, 2980 багш нар хамрагдсан байна.	Цахим сургалт явуулах сургуулийг 86.0, /0.3/, цэцэрлэгийг 66.0 хувьд /0,1/ хүргэж, онлайн сургалтад 10-12 дугаар ангийн 3278 суралцагч, ЕБС-ийн 1135, СӨБ-ийн 300 багш нарыг хамруулснаар цахим хичээлийн үр өгөөж нэмэгдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
19	6	АЗДҮАХ-ийн 2.2.11	Сургуулиудыг сэтгэл зүйчээр хангах	Сэтгэл зүйчийн тоо, Сэтгэл зүйн зөвлөгөө авсан багш, сурагчид, эцэг эхчүүдийн тоо	Ерөнхий боловсролын 3 сургуульд сэтгэл зүйч ажиллаж, 1066 хүүхэд, 285 эцэг эх, асран хамгаалагч, 187 багш ажилтанд мэргэжлийн сэтгэл зүйн үйлчилгээг үзүүлсэн.	Ерөнхий боловсролын 5 сургуульд сэтгэл зүйч ажиллуулж, 320 багш, 665 суралцагчид, 370 эцэг эхэд зөвлөгөө өгснөөр тулгамдсан асуудлаа үр дүнтэйгээр шийдэх боломжийг бүрдүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
20	7	САХТЖҮЧ 2.1.9 АЗДҮАХ 2.2.2	Сургууль, цэцэрлэгүүдийн хоол үйлдвэрлэлийн орчин нөхцөлийг сайжруулж, тоног төхөөрөмж, мэргэжлийн хүний нөөцөөр хангах	Тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан сургууль, цэцэрлэгийн хувь, мэргэжлийн хүний нөөцийн хангалтын хувь	“Сургалтын байгууллага-тоног төхөөрөмж” арга хэмжээний хүрээнд сургуулийн 70 хувь, цэцэрлэгийн 80 хувийг гал тогооны тоног төхөөрөмжөөр хангаж, Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байранд 352 тогооч ажиллахаас 209 тогооч ажиллаж мэргэжлийн хүний нөөцийн хангалт 59.3 хувьтай байна.	Сургуулийн 75 хувь, цэцэрлэгийн 85 хувийг гал тогооны тоног төхөөрөмжөөр хангаж, хүний нөөцийн хангалтыг 0.5 хувиар нэмэгдүүлснээр хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээг тогтвортой ажиллуулах боломж бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
21	8	АЗДҮАХ 2.2.10	ОХУ-ын Бүгд найрамдах Буриад Улсын Боловсрол, шинжлэх ухааны яамтай хамтран ажиллах	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	ОХУ-ын Бүгд найрамдах Буриад Улсын Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны төлөөлөлтэй 2 удаагийн ажил хэргийн уулзалтыг	Буриад Улстай хамтран “Орос хэл”-ний баяр, “Багш, сурагч солилцоо”, зуны сургалт хөтөлбөр, “Мэргэжил сонголт” арга хэмжээ, хүүхдийн	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ

					зохион байгуулсан. Сүхбаатар сумын 4-р сургуулийг түшиглэн орос хэл сурахад зориулан иж бүрэн кабинет байгуулах, Сүхбаатар сумын 1р сургууль УБ хотын РЦНК-тай хамтран ажиллах гэрээг байгуулаад байна.	зусланд амраах, хилийн ойр аймгуудад сурах хүсэлтэй хүүхдүүдийн нөхцөл боломжийг нь бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулснаар тогтмол холбоотой ажиллаж, гадаад харилцааны таатай нөхцөлийг сэргээнэ.		
22	9	АЗДҮАХ-ийн 2.2.1	Гадаад, дотоодын их, дээд сургууль болон бусад боловсролын байгууллагуудтай хамтран “Мэргэжил сонголт” арга хэмжээг зохион байгуулах	Хамтран ажилласан байгууллагын тоо хамрагдсан суралцагчийн тоо	15 байгууллагатай хамтран ажиллаж, 982 суралцагчдад “Мэргэжил сонголт”-ын арга хэмжээг зохион байгуулсан.	20 байгууллагатай хамтран ажиллаж, 993 суралцагчдад “Мэргэжил сонголт”-ын арга хэмжээг зохион байгуулснаар төгсөх ангийн хүүхдүүдийн мэргэжлээ сонгох чиг баримжаа болон элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дундаж оноог ахиулахад дэмжлэг болно.	Орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ
23	10	АЗДҮАХ-ийн 2.2.9	МСҮТ, политехник коллежийн багш нарт мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгч, сургалтад хамруулах	Сургалтад хамрагсдын тоо	Ерөнхий эрдмийн 19 багшийг мэргэжил, арга зүйн сургалтад, бүсийн арга зүйн сургалтын төвд багш нарын мэргэжил, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалтад 120 багш, ажилтныг хамруулсан	Ерөнхий эрдмийн 20 багшийг мэргэжил, арга зүйн сургалтад, бүсийн арга зүйн сургалтын төвд багш нарын мэргэжил, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалтад 150 багш, ажилтныг хамруулснаар мэргэжлийн ур чадвар дээшилнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ
24	11	АЗДҮАХ-ийн 2.1.5	Он дамжин хэрэгжиж буй сургууль, цэцэрлэгийн барилгыг ашиглалтад оруулах	Ашиглалтад орсон барилгын тоо	Сүхбаатар сумын 4 дүгээр багт 200 хүүхдийн цэцэрлэг, Цагааннуур суманд 320 хүүхдийн суудалтай хичээлийн барилгын зураг, төсөв хийгдэж, төсөл, тооцоолол	Сүхбаатар сумын 4 дүгээр багт 200 хүүхдийн цэцэрлэг, Цагааннуур суманд 320 хүүхдийн суудалтай хичээлийн барилга ашиглалтад орсноор цэцэрлэгийн хүртээмжийг	Улсын төсөв 30.6 тэрбум төгрөг	БШУГ Сумдын ЗДТГ

					батлагдаж, барилгын ажил эхэлсэн 2 сургуулийг өргөтгөх, 1 сургууль, 1 цэцэрлэг шинээр барих ажлыг эхлүүлсэн.	нэмэгдүүлэн суралцагчид нэг ээлжээр хичээллэн нэмэлт давтлага өгөх, хоцрогдол арилгах, хүүхэд бүрийг хөгжүүлэх боломж бүрдэнэ.		
25	12	САХТЖҮЧ 2.1.5 АЗДҮАХ-ийн 2.2.2	Зарим сургуулиудыг суралцагчийн ширээ сандал, компьютероор хангах	Хангагдсан сургуулийн тоо	-	26 сургуульд 4477 суралцагчийн ширээ, 6780 сандлаар хангаснаар хүүхдийн биед үзүүлэх сөрөг нөлөөг багасаж, 1400 багш компьютертой болсноор суралцагчид чанартай сургалтыг тэгш хүртэх боломж бүрдэж, багш нарын ажиллах нөхцөл, ялгаатай байдал арилна.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын -ЗДТГ
26	13	САХТЖҮЧ 2.1.7	Сургуулиудад “Хөдөлмөр амралтын зуслан” байгуулах	Хөдөлмөр амралтын зуслан байгуулсан эсэх	-	Сант, Алтанбулаг Баруунбүрэн сумдын сургуулийг түшиглэн “Хөдөлмөр амралтын зуслан” байгуулах ажлыг эхлүүлснээр хүүхдүүд амьдрах арга ухаанд суралцаж, хөдөлмөрөөр хүүхдийг хүмүүжүүлэх таатай боломж бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ, ГБХЗГ Сумдын ЗДТГ
27	14	САХТЖҮЧ 2.1.9 АЗДҮАХ-ийн 2.2.7	Зарим сургууль, дотуур байрны ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах	Стандартын шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжтай болгосон сургууль, цэцэрлэгийн тоо	Стандартын шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжтай 26 сургууль, 39 цэцэрлэг байна. 20 дотуур байрны 16 нь ариун цэврийн байгууламжтай. 2022 онд 2 сургууль, 2 дотуур байрыг дотор ариун цэврийн байгууламжтай болгож,	2 сургууль, 2 дотуур байрыг стандартад нийцсэн ариун цэврийн байгууламжтай болгосноор хүүхдэд ээлтэй, эрүүл, аюулгүй орчин бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БШУГ Сумдын ЗДТГ

					эрүүл, аюулгүй орчныг бүрдүүлсэн байна.			
28	15	Хот хөдөөгийн сэргэлтийн бодлого	Их дээд сургууль мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийг шинээр төгсөж байгаа оюутан залууст чиглэсэн "Нутгаа зорьё" өдөрлөг зохион байгуулах	Өдөрлөг зохион байгуулсан эсэх	-	"Нутгаа зорьё" өдөрлөг зохион байгуулснаар төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагын хүний нөөцөөр хангагдах боломж бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	Аймаг сумын ЗДТГ

2.2.Эрүүл мэнд

Зорилт. Эрүүл мэндийн бодлогыг чанартай, хүртээмжтэй, үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.

29	1	АЗДҮАХ-ийн 2.1.1	Хүн амын нас хүйс, эрсдэлд суурилсан Халдварт болон Халдварт бус өвчний эрт илрүүлэг үзлэг оношилгоо, шинжилгээг зохион байгуулах	Хамрагдсан иргэний хувь	Эрт илрүүлэгийн үзлэгт хамрагдвал зохих хүүхдийн 26 хувь, насанд хүрэгчдийн 1.3 хувийг хамруулсан.	Эрт илрүүлэг, үзлэг, шинжилгээ, оношилгоонд хамрагдвал зохих хүүхдийг 50 хувь, насанд хүрэгчдийг 10 хувьд хүргэснээр өвчнийг эрт үед нь оношилж эрүүлжүүлэх арга хэмжээг авна.	Улс, орон нутгийн төсөв	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
30	2	АЗДҮАХ-ийн 2.1.3	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт хавдрын хими эмчилгээний тасгийг нээх	Хүний нөөц, тоног төхөөрөмжийн хангалт, хамрагдсан хүний тоо	Хорт хавдраас урьдчилан сэргийлж эрт илрүүлэх, тусламж үйлчилгээний төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд ХСҮТ-тэй ЭМГ, АНЭ-"Хавдрын цогц тусламж үйлчилгээг орон нутагт хөгжүүлж, жишиг төв бий болгох" хамтран ажиллах гэрээг байгууллаа.	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэг тус бүр хими эмчилгээний тасагт 1 их эмч, 1 сувилагч, 1 эм зүйчийг сургаж, химийн тариа найруулах ламинар бокс тоног төхөөрөмжөөр хангагдаж, Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг-9 иргэн, 45 удаа, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэг-9 иргэн, 45 удаа нийт 18 иргэдэд үйлчилгээг үзүүлснээр хавдрын тусламж үйлчилгээг иргэд орон нутагтаа авах боломж бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв АНЭ-43,5сая МСНЭ-27,8сая	ЭМГ Сумдын ЗДТГ

31	3	АЗДҮАХ-ийн 2.1.2, 2.1.4	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт мэс заслын тасагт “Вакум хагалгааны өрөө”-г тохижуулах	Вакум хагалгааны өрөөтэй болсон эсэх	-	“Вакум хагалгааны өрөө”- г ашиглалтад оруулснаар мэс заслын тусламж үйлчилгээний чанарыг эрс сайжруулж хагалгааг цэвэр, аюулгүй орчинд хийх нөхцөлийг бүрдүүлж, үйлчлүүлэгчийн тав тухтай байдлыг хангана.	Улс, орон нутгийн төсөв 506,0 сая төгрөг	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
32	4	АЗДҮАХ-ийн 2.1.2, 2.1.4	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлгийн мэс заслын тасагт дурангийн мэс заслын иж бүрэн тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийх	Тоног төхөөрөмжийн хангалт	-	Дурангийн мэс заслын иж бүрэн тоног төхөөрөмжтэй болсноор мэс заслын тусламж үйлчилгээг чанартай үзүүлэх боломж бүрдэж, лавлагаа шатлалын эмнэлэг рүү явах иргэдийн тоо буурна.	Улс, орон нутгийн төсөв 100,0 сая төгрөг	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
33	5	АЗДҮАХ-ийн 2.1.2, 2.1.4	Өрх, сумын эрүүл мэндийн төвүүдэд лабораториудын тоног төхөөрөмжийг шийдвэрлэх	Тоног төхөөрөмжөөр хангасан эсэх	Одоогоор 17 анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагууд ЭХО болон шээсний анализатортой.	Орхон, Хүдэр, Шаамар Хэрх, Дулаанхааны эрүүл мэндийн төвүүд, , “Номтхан” эрүүл мэндийн төвийг ЭХО аппаратаар, Ерөө сум, Рашаант, Дулаанхан тосгодын эрүүл мэндийн төвүүд, “Ачит Амирлуулагч”, “Хараа манал” өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд шээсний анализатортой болсноор анхан шатны эмнэлгийн оношлогоо шинжилгээний төрөл нэмэгдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв 66,8 сая	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
34	6	АЗДҮАХ-ийн 2.1.5	Эмч, эмнэлгийн ажилтныг гадаад дотоодод туршлага судлуулах, мэргэжил	Мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн	Эмнэлгийн 15 мэргэжилтнийг сургалтад хамруулсан.	Сургалтад 16 эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнийг хамруулснаар эмч эмнэлгийн мэргэжилтний	Улс, орон нутгийн төсөв	ЭМГ Сумдын ЗДТГ

			дээшлүүлэх сургалтад шаттайгаар хамруулах үе	мэргэжилтний тоо		мэдлэг дээшилж, ур чадвар сайжирна.		
35	7	АЗДҮАХ-ийн 2.1.10	Бүх шатны эмнэлгүүдэд тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг эмчлэх, сувилах, сэргээн засах өрөөг тохижуулж ээлтэй орчин бүрдүүлэх	Тохижуулсан өрөөний тоо	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт Тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг эмчлэх, сувилах, сэргээн засах өрөөг тохижуулсан байна.	15 эмнэлгийн тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг эмчлэх, сувилах, сэргээн засах өрөөг тохижуулснаар тусгай хэрэгцээт хүүхдүүдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж чанар сайжирна.	Улс, орон нутгийн төсөв 76,6 сая	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
36	8	АЗДҮАХ-ийн 2.1.14	Мэргэжлийн ёс зүйн сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулах	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн ажилтны тоо	Мэргэжлийн ёс зүйн сургалтад 715 эмнэлгийн ажилтнуудыг хамруулсан.	Сургалтад 815 эмнэлгийн ажилтныг хамруулснаар ёс зүй харьцаа хандлага сайжирч, иргэдийн гомдол буурна.	Улс, орон нутгийн төсөв	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
37	9	АЗДҮАХ-ийн 2.1.9	Алтанбулаг, Баянгол суманд Эрүүл мэндийн төвд шинээр шүдний кабинетыг байгуулах	Шүдний кабинетыг байгуулсан эсэх	Ерөө, Сайхан сумдын Эрүүл мэндийн төвд шүдний кабинетыг ажиллуулж, 272 хүүхдэд үйлчилгээг үзүүлсэн бол УИХ-ийн 2 гишүүдтэй хамтран 12 сумдын 2000 гаруй иргэд хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлж, 1700 гаруй иргэд хүүхдийг эмчлэн эрүүлжүүлсэн.	Алтанбулаг, Баянгол сумдын Эрүүл мэндийн төвд шүдний кабинетын үйл ажиллагааг эхлүүлснээр иргэд, хүүхдүүдэд амны хөндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж өвчлөлийн түвшин буурна.	Улс, орон нутгийн төсөв Төсөл хөтөлбөрөөр	ЭМГ Сумдын ЗДТГ
38	10	АЗДҮАХ-ийн 2.1.12	Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт "Хүчилтөрөгчийн үйлдвэр"-ийг нээж үйл ажиллагааг жигдрүүлэх	Ашиглалтад оруулсан эсэх, үйл ажиллагаа эхэлсэн эсэх	Одоогийн байдлаар тус үйлдвэрийн барилгын ажил бүрэн дууссан бөгөөд цахилгаан болон хийн холболтууд угсрагдаж байна. Энэ 11 сард үйлдвэрийг ашиглалтад оруулна.	Тус үйлдвэрийн үйл ажиллагааг жигдрүүлснээр сэхээн амьдруулах, эрчимт эмчилгээний тасаг болон ковидын эмчилгээний өрөөнүүдэд хүчилтөрөгчийг шууд дамжуулах нөхцөл бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	ЭМГ Сумдын ЗДТГ

2.3.Гэр бүл

Зорилт. Гэр бүл бүхэн өөрийн үнэт зүйлсээ дээдлэн хөгжүүлж, үр хойчдоо уламжлан үлдээж өвлүүлнэ.

39	1	СЭХТЖҮЧ- 2.3.2 АЗДҮАХ-ийн 2.5.1,	Гэр бүлийн үнэт зүйлсийг бэхжүүлж, хүчирхийллийг бууруулах, хүчирхийлэлд өртөгчдийг хамгаалж, гэр бүлийн гишүүдийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх нөлөөллийн ажил зохион байгуулах	Нөлөөллийн ажлын тоо, Хамрагдсан иргэдийн тоо	4 арга хэмжээнд 20 аж ахуйн нэгжийн 450 иргэнийг хамруулсан	6 арга хэмжээнд 20 аж ахуйн нэгж, 600 иргэнийг хамруулснаар гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөгчдийг хамгаалж, хүчирхийллийн тохиолдлыг бууруулна.	Улс, орон нутгийн төсөв	ГБХЗХГ ГХУСАЗСЗ Сум, багийн хамтарсан баг
40	2	СЭХТЖҮЧ- 2.3.2 АЗДҮАХ-ийн 2.5.1,	Гэр бүлийн боловсрол олгох сургалт зохион байгуулах	Сургалтын тоо, Хамрагдсан иргэдийн тоо	9 сургалтад 800 иргэнийг хамруулсан.	10 сургалтад 900 иргэнийг хамруулснаар гэр бүлийн тулгамдаж буй асуудлаа даван туулах дадал, ур чадвар олгох, гэр бүл хосын харилцааг бэхжүүлэх, гэр бүлийн бат тогтвортой байдлыг дэмжинэ.	Улсын төсөв 1,000,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ Сумдын ЗДТГ
41	3	САХТЖҮЧ- 2.3.2 АЗДҮАХ-ийн 2.5.2	Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн суралцагчдын дунд гэр бүл төлөвлөлтийн талаарх мэдээллийг олгох ажлыг зохион байгуулах	Сургалтад хамрагдсан суралцагчдын тоо	650 суралцагч сургалтад хамруулсан.	700 суралцагч сургалтад хамрагдсанаар гэр бүл төлөвлөх ойлголт нэмэгдэнэ.	Улсын төсөв 1,000,0 Мянган төгрөг	ГБХЗХГ БШУГ
42	4	САХТЖҮЧ- 2.3.2 АЗДҮАХ-ийн 2.5.3	Хүүхдийг эрсдэлт нөхцөл байдлаас урьдчилан сэргийлэх “Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээ”-г зохион байгуулах	“Явуулын үйлчилгээ”-нд хамрагдсан сумд, тосгодын тоо, Үйлчилгээ авсан иргэдийн хувь	10 суманд хүүхэд хамгааллын явуулын 4 төрлийн үйлчилгээг үзүүлж, нийт хүн амын 3 хувьд хүрч ажиллалаа.	Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээг 5 сум, 2 тосгонд үзүүлж нийт хүн амын 3.2 хувьд хүрч ажилласнаар иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, хүүхэд хамгаалалд эерэг үр дүнг үзүүлнэ.	Улсын төсөв 2,900,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ

43	5	САХТЖҮЧ- 2.3.2 АЗДҮАХ-ийн 2.5.4	Байгууллагын дэргэдэх “Эцэг эхийн зөвлөл”-ийг чадавхжуулах сургалт, нөлөөллийн ажил зохион байгуулах	Шинээр байгуулсан зөвлөлийн тоо, арга хэмжээний тоо, түүнд хамрагсад	Шинээр 5 эцэг эхийн зөвлөл байгуулж, 2 арга хэмжээнд 272 гишүүнийг хамруулсан.	Шинээр 6 байгууллагад эцэг эхийн зөвлөл байгуулж, 2 сургалт, арга хэмжээнд 200 гишүүдийг хамруулснаар зөвлөлөөр дамжуулан хүүхэд, гэр бүл рүү чиглэсэн нөлөөллийн үр дүнд ажилтан, албан хаагчдын ажлын бүтээмж сайжирч, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл гэмт хэрэг багасана.	Улсын төсөв 2,500,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ
44	6	САХТЖҮЧ- 2.3.4 АЗДҮАХ-ийн 2.5.6,	Залуучуудад чиглэсэн сургалт нөлөөллийн үйл ажиллагаа зохион байгуулах	Сургалт нөлөөллийн тоо, түүнд хамрагсад	Төрийн 5, төрийн бус 2 байгууллагатай хамтран 3 сургалт зохион байгуулж 650 залуучуудыг хамруулсан.	5 сургалт зохион байгуулж 800 орчим залуучуудыг хамруулснаар эрх ашиг, сонирхолд нийцсэн үйл ажиллагааг өрнүүлж тэдний идэвх хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.	Улсын төсөв 2,500,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ
45	7	САХТЖҮЧ-ийн 2.3.4 АЗДҮАХ-ийн 2.5.5,	Зорилтот бүлгийн залуучуудад зориулсан амьдрах ухааны чадвар олгох сургалт зохион байгуулах	Сургалтын тоо, түүнд хамрагсад	3 сургалтад 200 залуучуудыг хамруулсан	3 сургалтад 250 залуучуудыг хамруулснаар ажил амьдралынхаа туршид аливаа асуудал бэрхшээлээс сэргийлэх, даван туулахад хэрэгтэй мэдлэг, хандлага, үнэт зүйлс, ур чадварыг эзэмшүүлнэ.	Улсын төсөв 2,500,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ ШШГГ, ХХҮГ
46	8	САХТЖҮЧ- 2.3.3 АЗДҮАХ-ийн 2.5.3,	Бага насны хүүхдийг осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эцэг эхийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх сургалт нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулна.	Сургалтын тоо, Түүнд хамрагсад	5 удаагийн сургалт, нөлөөллийн ажил зохион байгуулж, 350 иргэнийг хамруулсан.	6 сургалт, нөлөөллийн ажилд 400 иргэнийг хамруулснаар эцэг эхчүүд хүүхдээ хараа хяналттай байлгах, ахуйн хүрээнд гарч болох осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, мэдээ мэдээллээр хангагдана.	Улсын төсөв 3,000,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ Сумдын ЗДТГ

47	9	САХТЖҮЧ- 2.3.5 АЗДҮАХ-ийн 2.5.6,	Залуучуудад ээлтэй аж ахуйн нэгж байгууллага, хамт олныг алдаршуулах	Байгууллагын тоо	-	Залуучуудад ээлтэй 5 аж ахуйн нэгжийг алдаршуулснаар залуу боловсон хүчнээ чадавхжуулах, ажиллах таатай орчин нөхцөлөөр хангах залуусын нийгмийн хариуцлага, идэвх санаачилгыг дээшлүүлж дэмжлэг бий болно.	Улсын төсөв	ГБХЗХГ Орон нутгийн бүх төрийн болон хувийн байгууллага
48	10	САХТЖҮЧ- 2.3.8 АЗДҮАХ-ийн 2.5.7	Жендерт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулах	Нөлөөллийн ажлын тоо, Түүнд хамрагсад	3 удаагийн сургалт, нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж 200 иргэнийг хамруулж 5 төрлийн гарын авлага, постер бэлтгэн түгээсэн.	4 удаагийн сургалтад 80 иргэнийг хамруулж, 6 зөвлөмж иргэдэд түгээснээр хувь хүмүүс, олон нийтийн санаачилга, бүтээлч оролцоог нэмэгдүүлж, шинэ түншлэл, шинэ хамтын ажиллагааг өрнүүлнэ.	Улсын төсөв 2,000,0 мянган төгрөг	ГБХЗХГ Сумдын ЗДТГ
49	11	НБХ-ийн санал	“Охид, хөвгүүдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгаалалд-ТЭГШ ОРОЛЦОО”-арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Арга хэмжээ хэрэгжсэн эсэх	-	Арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр өсвөр үеийнхэнд чиглэсэн салбар бүрийн гүйцэтгэх үүрэг сайжирч эцэг эх, бусад үүрэг хүлээгчид хүүхдийн нас, хүйсийн онцлог хэрэгцээ, шаардлагын талаарх ойлголт нэмэгдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	АЗДТГ ГБХЗХГ
50	12	АЗДҮАХ-ийн 2.1.13	Хүүхдийн хөгжил хамгааллын төвийг ашиглалтад оруулах	Ашиглалтад орсон эсэх	Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын төвийн барилгыг эхлүүлсэн. Гүйцэтгэл 72,0 хувьтай.	Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын төвийг ашиглалтад оруулснаар 10 төрлийн дугуйлангаар хөгжлийн үйлчилгээ, 5 төрлийн хамгааллын үйлчилгээг үзүүлснээр хүүхэд хамгаалуулах, хөгжих, оролцох эрхээ эдлэх орчин бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	ГБХЗХГ

51	13	АЗДҮАХ-ийн 2.5.7	Жендерийн эрх тэгш байдлыг эрхэмлэсэн соёлыг төлөвшүүлэх ажлыг бүх шатны байгууллагуудад хэрэгжүүлэх	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо, түүнд хамрагсдын тоо	4 арга хэмжээнд 227, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх үйлчилгээнд 350 хүүхэд, иргэд тус тус хамрагдаж жендерийн тухай ойлголттой болж, жендэрт суурилсан хүчирхийллийг таних, даван туулах, хамгаалах талаар мэдлэгтэй болсон.	Жендерийн эрх тэгш байдлыг эрхэмлэсэн соёлыг төлөвшүүлэх зорилгоор 6 арга хэмжээг бүх шатны байгууллагуудад зохион байгуулж, 3000 гаруй албан хаагчдыг хамруулна.	Улс, орон нутгийн төсөв	ГБХЗХГ
----	----	---------------------	--	--	---	---	-------------------------	--------

2.4. Шинжлэх ухаан, технологи, инновац

Зорилт. Эдийн засаг, нийгмийн өндөр үр ашигтай шинжлэх ухаан, технологи, инновацыг дэмжинэ.

52	1	САХТЖҮЧ - ийн 2.4.3	Хөдөө аж ахуй, био технологийн их сургуулийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг, хүлээн авах	Зураг, төсөв бэлэн болсон эсэх	Тендерт “Инженер геодези” ХХК шалгарч, техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг, төсвийн гэрээг байгуулсан 80 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	Зураг төсвийн дагуу төлөвлөлтийн ажлууд эхэлсэн байна.	Улсын төсөв	АЗДТГ Боловсролын газар
----	---	------------------------	---	--------------------------------	---	--	-------------	----------------------------

2.5 Хүнд ээлтэй амьдрах орчин

Зорилт. Эрүүл баталгаат орчныг бүрдүүлэх

53	1	Бодлогын хэлтсийн санал	Барилга байгууламж, инженерийн шугам сүлжээ, зам талбай тохижилтын нэгдсэн мэдээллийн санг байгуулж, болзошгүй ослын үед түргэн шуурхай илрүүлж засварлах ажлыг зохион байгуулах	Мэдээллийн сантай болох	-	Дэд бүтцийн салбарын нэгдсэн мэдээллийн сантай болсон байна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ, Сэлэнгэ энерги ОНӨААТҮГ
54	2	САХТЖҮЧ-ийн 2.5.1	Хүнсний салбарын аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд шалгалт, зөвлөн туслах ажлыг зохион байгуулах	Хийгдсэн эсэх	Хүнсний үйлдвэрлэлийн бүртгэл чанарын удирдлага хяналтыг хийж байна.	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд хяналт шалгалт, зөвлөн туслах ажлыг зохион байгуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ
55	3	САХТЖҮЧ-ийн	Газар хөдлөлтийн	Үнэлгээтэй	-	Эрсдэлийн нарийвчилсан	Орон нутгийн	Аймгийн ЗДТГ

		2.5.1	эрсдэлийн нарийвчилсан үнэлгээг хийх	болсон эсэх		үнэлгээ хийсэн байна.	төсөв	
56	4	САХТЖҮЧ-ийн 8.1.1, 8.1.2, АЗДҮАХ-ийн 3.5.4	Гэр хорооллыг дахин төлөвлөх үйл ажиллагааг олон нийтийн оролцоотой зохион байгуулж, төлөвлөлтийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж хүлээн авах	Төлөвлөлт хийсэн эсэх	Аймгийн хэмжээнд дахин төлөвлөлт хийх шаардлагатай 48 байршил байна.	Зураг төсвийн дагуу төлөвлөлтийн ажлууд эхэлсэн байна.	Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ

2.6. Хөдөлмөрийн зах зээл

Зорилт.Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, орлого олох боломжийг бүрдүүлнэ.

57	1	САХТЖҮЧ 2.6.2 АЗДҮАХ-ийн 3.6.1	“Халамжаас хөдөлмөрт” арга хэмжээний хүрээнд хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагддаг зорилтот бүлгийн иргэдийг харилцаа, хандлага зүйн болон мэргэжил олгох сургалтад хамруулах, байнгын болон түр ажлын байранд зуучлах, төсөл, хөтөлбөрт хамруулах	Сургалтад хамрагдсан иргэдийн тоо, Байнгын болон түр ажлын байранд зуучлагдсан иргэдийн тоо, Төсөл хөтөлбөрт хамрагдсан иргэдийн тоо	1.Сургалтад хамрагдсан иргэдийн тоо:100 2.Байнгын болон түр ажлын байранд зуучлагдсан иргэдийн тоо:94 3.Төсөл хөтөлбөрт хамрагдсан иргэдийн тоо:10	1. Сургалтад хамрагдсан иргэдийн тоо:130 2. Байнгын болон түр ажлын байранд зуучлагдсан иргэдийн тоо:100 3. Төсөл хөтөлбөрт хамрагдсан 20 иргэдийн хамруулснаар тэднийг хөдөлмөрийн зах зээлд бэлтгэж, “Халамжаас хөдөлмөрт” шилжиж ажилгүйдлийг бууруулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	АЗДТГ, ХХҮГ
58	2	САХТЖҮЧ 2.6.3 АЗДҮАХ-ийн 2.6.1	Ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох зөвлөх үйлчилгээг иргэдэд зохион байгуулах	Хамрагдсан иргэдийн тоо	Зөвлөх үйлчилгээнд 800 иргэд хамрагдсан.	Зөвлөх үйлчилгээнд хамрагдсан 800 иргэдэд ажил, мэргэжлийн сонголтыг чөлөөтэй хийх, шийдвэр гаргахад шаардлагатай мэдээлэл, зөвлөгөө, үйлчилгээг үзүүлнэ.	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	ХХҮГ

59	3	САХТЖҮЧ 2.6.3 АЗДҮАХ-ийн 2.6.1	Сул чөлөөтэй ажлын байранд ажилгүй иргэдийг зуучлах ажлыг зохион байгуулах	Зуучлах үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдийн тоо	Зуучлах үйлчилгээнд 800 иргэд хамрагдсан.	Зуучлах үйлчилгээнд 800 иргэдийг хамруулснаар хөдөлмөрийн зах зээлийн бодит хэрэгцээг хангаж, хөдөлмөр эрхлэх нөхцөлийг нь бүрдүүлнэ.	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	ХХҮГ
2.7.Монгол хүний удмын сан								
Зорилт.Угийн бичиг хөтлөх уламжлалыг сэргээж, дэмжинэ.								
60	1	САХТЖҮЧ 1.1.1	Айл өрх бүрийг угийн бичгийг хөтлөх ажлыг зохион байгуулах	Угийн бичиг хөтөлдөг өрхийн нийт өрхөд эзлэх хувь	Нийт өрхийн 20 хувь нь угийн бичиг хөтөлж байна.	Нийт өрхийн 30 хувийг хамруулснаар овог удмынхаа түүх, соёл, ёс заншлыг мэдэж, зөв хүнийг төлөвшүүлэхэд дэмжлэг болно.	Улс, орон нутгийн төсөв	СУГ
ГУРАВ.АМЬДРАЛЫН ЧАНАР БА ДУНДАЖ ДАВХАРГА								
Зорилго. Хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэн, хүн амыг орон сууцаар хангах тогтолцоог бий болгож, дундаж давхаргын хүрээг тэлж, амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.								
3.1.Нийгмийн хамгаалал ба даатгалын тогтолцооны шинэчлэл								
Зорилт.Нийгмийн хамгааллын шинэчлэлд иргэн бүрээ хамруулна.								
61	1	САХТЖҮЧ 3.1.1 АЗДҮАХ-ийн 2.6.6	Иргэдэд нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлах ажлыг зохион байгуулах	Сурталчлах ажлын тоо	Даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлах 4 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж, 100 иргэнийг хамруулсан.	Даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлах 4 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж, 115 иргэдийг хамруулснаар нийгмийн даатгалын тусламж дэмжлэг авах хэрэглээнд суралцана.	Улс, орон нутгийн төсөв	НДХ
62	2	САХТЖҮЧ 3.1.1 АЗДҮАХ-ийн 2.6.7	Иргэдийг сайн дурын даатгалд хамруулах ажлыг зохион байгуулах	Хамрагсдын тоо	Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч 1449 иргэнийг сайн дурын даатгалд хамруулсан.	Сайн дурын даатгалд малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч 1521 иргэдийг хамруулснаар даатгалын сангаас олон төрлийн үйлчилгээ авах эрхтэй болно.	Улс, орон нутгийн төсөв	НДХ
63	3	САХТЖҮЧ 3.1.1 АЗДҮАХ-ийн 2.6.9	Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг	Эрүүл мэндийн даатгалын цахим сурталчилгааны тоо	Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг дээшлүүлэх 10 удаагийн цахим сурталчилгааг зохион	Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг дээшлүүлэх 12 удаагийн цахим сурталчилгааг зохион	ЭМД-ын сангийн төсөв	ЭМДХ

			дээшлүүлж сургалт сурталчилгааг зохион байгуулах		байгуулсан.	байгуулснаар эрүүл мэндийн даатгалын хууль тогтоомж, түүний үр шимийн талаарх иргэдийн ойлголт сайжирна.		
64	4	САХТЖҮЧ 3.1.6 АЗДҮАХ-ийн 2.6.5	Ахмад настнуудыг ахмадын амралт сувилал, рашаан сувилал, сэргээн засах үйлчилгээнд хамруулах	Хамрагдсан ахмадын тоо	Амралт сувилалд 3243 ахмадыг хамруулсан.	Амралт, сувилалд 3250 ахмадыг хамруулснаар эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг авч, сэтгэл зүй болон идэвхтэй хөдөлгөөнд ахиц гарч эрүүл мэндийн боловсрол дээшилсэн, ахмад настанд чиглэсэн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдэх зэрэг эерэг өөрчлөлтүүд бий болно.	Улс, орон нутгийн төсөв	ХХҮГ
65	5	АЗДҮАХ-ийн 2.6.10	Аймгийн Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд зориулсан “Нээлттэй хаалганы өдөрлөг” зохион байгуулах	Зохион байгуулсан арга хэмжээнд хамрагсдын тоо	-	“Нээлттэй хаалганы өдөрлөг”-т 6000 гаруй иргэдийг хамруулснаар хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, хүүхдийн талаар авч хэрэгжүүлж буй бодлого, шийдвэр, арга хэмжээний талаар мэдээлэлтэй болно.	Орон нутгийн төсөв 5.0 сая төгрөг	АЗДТГ, ХХҮГ, ХБИНХ
66	6	АЗДҮАХ-ийн 2.6.10	“Хөгжлийн бэрхшээлд хаалгаа нээе” сэдэвт арга хэмжээг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан арга хэмжээнд хамрагсдын тоо	-	“Хөгжлийн бэрхшээлд хаалгаа нээе” сэдэвт төрөлжсөн арга хэмжээнд 6000 гаруй иргэд хүүхдүүдийг хамруулснаар эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, тээврийн үйлчилгээг авахад учирдаг саад бэрхшээл багасгана.	Орон нутгийн төсөв 5.0 сая төгрөг	АЗДТГ, ХХҮГ, ХБИНХ
67	7	САХТЖҮЧ 3.1.5	Зорилтот бүлгийн өрхүүдэд	Төсөлд хамрагдсан	Хэрэгжүүлсэн төслийн тоо: 50	50 өрхийн иргэдийг хөдөлмөр эрхлэх төсөлд	ХЭДСан болон НХСан:	ХХҮГ

			амьжиргааг дэмжих төслийг хэрэгжүүлэх	өрхийн тоо	Хамрагдсан иргэдийн тоо: 70	хамруулснаар өрхийн орлого нэмэгдэнэ.	240,000,0 мянган төгрөг	
3.2 Орлогод нийцсэн орон байр								
Зорилт. Өрх, гэр бүлийн худалдан авах чадварт нийцсэн өртөг бүхий сууцаар хангах тогтолцоог бүрдүүлнэ.								
68	1	САХТЖҮЧ 3.2.1 АЗДҮАХ-ийн 3.5.4	Инженерийн хангамжтай орон сууц барих аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжиж, орон сууцжуулах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх	Ашиглалтад орсон орон сууцны тоо	“Төрийн албан хаагчдын 120 айлын орон сууц”, Мандал сумын Цагдаагийн албан хаагчдын 30 айлын орон сууц, “Мандал хотхон” 40 айлын орон сууцны барилгыг ашиглалтад оруулсан.	Сүхбаатар суманд хувийн хөрөнгө оруулалтаар 40 айлын орон сууцыг ашиглалтад оруулна.	Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг, сумдын ЗДТГ, ГХБХБГ,
69	2	САХТЖҮЧ 3.2.2 АЗДҮАХ-ийн 3.5.4	“Амины орон сууц” арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Шинээр баригдсан амины орон сууцны тоо	2020 онд “Сэлэнгэ хотхон”, Цагааннуур сумын 20 айлын хувийн орон сууцны хаус хорооллуудыг ашиглалтад оруулсан.	Амины орон сууцыг өмнөх оныхоос 120-аар нэмэгдүүлж иргэдийг ая тухтай орчинд амьдрах нөхцөл бүрдэнэ.	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ, ГХБХБГ,
70	3		“Манай гэр-Миний гудамж” хөтөлбөрийн хүрээнд “Хашаандаа сайхан амьдарцгаая” аяныг өрнүүлэх	Аянд хамрагдсан өрхийн тоо	“Манай гэр-Миний гудамж” хөтөлбөрийн хүрээнд 1000 гаруй өрх хамрагдсан.	Аяны хүрээнд 2000 өрх айлын ая тухтай амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг, сумдын ЗДТГ, ГХБХБГ,
3.3.Хөдөлмөр эрхлэлт ба гарааны бизнес								
Зорилт.Хөдөлмөр эрхлэлт, бүтээлч санаачилга, хандлага болон ур чадварыг хөгжүүлэх, аж ахуй эрхлэлтийг дэмжсэн үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ.								
71	1	САХТЖҮЧ 3.3.1 АЗДҮАХ-ийн 2.6.2	Ажилгүй залуучуудыг гарааны бизнес эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх анхан шатны сургалт болон санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх ажилд хамруулах	Сургалтад хамрагдсан ажил хөдөлмөр эрхлээгүй залуучуудын тоо Санхүүгийн дэмжлэг авсан залуучуудын бүлэг тоо	Ажилгүй 30 залуучуудыг гарааны бизнес эрхлэх арга зүйн сургалтад хамруулж, 4 залуучуудад хөдөлмөр эрхлэхэд боломжит санхүүгийн дэмжлэгийг үзүүллээ.	Ажилгүй 30 залуучуудыг гарааны бизнес эрхлэх арга зүйн сургалтад хамруулан 4 залуучуудад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлснээр ажил хөдөлмөр, бизнес эрхлэхэд дэмжлэг болно.	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	АЗДТГ, ХХҮГ
72	2	АЗДҮАХ-ийн	Олон улсын	Хамрагдсан аж	ХАБЭА-н сарын аянг	ХАБЭА-н сарын аянг 10	Улс, орон	ХХҮГ

		2.6.4	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандартын талаар аж ахуйн нэгж, байгууллагад сурталчилгаа, өдөрлөг, аян зохион байгуулах	ахуйн нэгж байгууллага, иргэдийн тоо	зохион байгуулж, 10 аж ахуйн нэгжийн 450 гаруй иргэдийг хамруулсан.	аж ахуйн нэгжийн 450 иргэдийг хамруулан зохион байгуулснаар иргэд үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлж, мэдлэг, мэдээлэлтэй болно.	нутгийн төсөв		
73	3	САХТЖҮЧ 3.3.3 АЗДҮАХ-ийн 2.6.1	Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	Дэмжлэг үзүүлсэн өрхийн тоо,	Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин 18 өрхийн 36 иргэнийг төсөл хөтөлбөрт хамруулсан.	18 өрхийн 36 иргэнийг малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин төсөл хөтөлбөрт хамруулснаар өрхийн орлого нэмэгдэнэ.	ХЭДСангаас 90.0 сая төгрөг	ХХҮГ	
3.4. Эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маяг									
Зорилт Ард иргэд, хүүхэд залуучуудаа бялдаржуулан чийрэгжүүлж, эрүүлжүүлэх зорилт хэрэгжүүлнэ.									
74	1	САХТЖҮЧ 3.4.1 АЗДҮАХ-ийн 2.3.1	“Спортлог Сэлэнгэчүүд” арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Хичээллэж байгаа секц, дугуйлангийн тоо, хамрагдсан хүүхдийн тоо, зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	101 секц, дугуйланд 9020 хүүхэд хамрагдсан. 2 арга хэмжээг зохион байгуулсан. “Спортлог Сэлэнгэчүүд арга хэмжээнд зориулж, аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс 68.0 сая, аймгийн Засаг даргын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зардлаас 41.8 сая, нийт 109.8 сая төгрөгийг зарцуулаад байна.	101 секцэд, 9200 хүүхдийг хамруулж, “Сэлэнгэ лиг”, “Иргэдийн наадам” зэрэг 2 арга хэмжээг зохион байгуулснаар ард иргэд, хүүхдийг биеийн тамир, спортын үйл ажиллагаанд өргөнөөр хамруулах, спортын холбоодын үйл ажиллагааг дэмжих, шилдэг тамирчдыг бэлтгэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БТСГ	
75	2	АЗДҮАХ-ийн 2.3.8	Мэргэжлийн, багийн, өвлийн спортоор хичээллэдэг тамирчдын чадвар амжилтыг ахиулахад дэмжлэг	Мэргэжлийн, багийн, өвлийн спортоор хичээллэдэг тамирчдын амжилтын үзүүлэлт	Багийн 4 спортын төрлөөр хичээллэж байгаа 70 тамирчинд санхүүгийн 6.2 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлснээр өсвөрийн сагсан бөмбөгөөр 3	Мэргэжлийн, багийн, өвлийн спортыг хөгжүүлэхэд зохион байгуулалт, хөрөнгө санхүүгийн туслалцаа дэмжлэг үзүүлснээр тамирчдын ур чадвар	Улс, орон нутгийн төсөв	БТСГ	

			үзүүлэх		байр, хоккейн спортоор тэргүүн байр, волейбол идэрчүүд /эр/ тэргүүн байранд шалгарсан амжилт үзүүлсэн. Өсвөрийн сагсан бөмбөгөөр 3 байр, хоккейн спортоор тэргүүн байр, волейбол идэрчүүд тэргүүн байранд шалгарсан амжилт үзүүлсэн.	сайжирч, эхний 3 байраа хадгална.		
76	3	АЗДҮАХ-ийн 2.3.7	Иргэдийн дунд спортын олон төрөлт тэмцээнийг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан тэмцээний тоо Хамрагдсан иргэдийн хувь	Иргэдийн дунд 22 арга хэмжээг зохион байгуулан аймгийн хэмжээнд нийт иргэдийн 30 хувь буюу 27800 гаруй иргэдийг хамруулсан	Уламжлалт тэмцээнүүдийг зохион байгуулж, хүн амын оролцоог 31.0 хувьд хүргэснээр биеийн тамирыг хүн амын амьдралын хэв маяг эрүүл аж төрөх ёсны салшгүй хэсэг болгох замаар хүн амын дундаж наслалтыг нэмэгдүүлнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БТСГ
77	4	АЗДҮАХ-ийн 2.3.7	Клуб холбоо, багш дасгалжуулагчдын ажлын үр дүнд суурилсан урамшууллын хөшүүрэг нэвтрүүлэх	Урамшуулалд хамрагдсан багш дасгалжуулагчдын тоо	-	21 спортын холбоод, 8 спортын цогцолборын 56 албан хаагчдад ажлын үр дүнд суурилсан урамшууллын хөшүүрэг нэвтрүүлснээр цалин нэмэгдэж, нийгмийн хамгаалал сайжирна.	Улс, орон нутгийн төсөв	БТСГ
78	5	САХТЖҮЧ 3.4.7 АЗДҮАХ-ийн 2.3.1	Улсын аварга шалгаруулах тэмцээнүүдийг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан тэмцээний тоо, хамрагсдын тоо	Улсын аварга шалгаруулах тэмцээнийг зохион байгуулсан. аварга 6 зохион	Өсвөрийн үндэсний бөхийн, чөлөөт бөхийн улсын аварга шалгаруулах 2 тэмцээнийг зохион байгуулснаар энэхүү спортоор хичээллэх сонирхолтой хүүхэд залуучуудын тоо нэмэгдэж тамирчдын үр	Улс, орон нутгийн төсөв	БТСГ

						чадвар сайжирна.		
79	6	АЗДҮАХ-ийн 2.3.9	Сүхбаатар суманд иргэд хүүхэд залуучуудад үйлчлэх өвлийн талбай байгуулах	Талбай байгуулсан эсэх	-	Сүхбаатар суманд 1,5, сургуулиудыг түшиглэн өвлийн хоккейн талбай байгуулснаар иргэд хүүхэд залуучуудад үйлчлэх, тэмцээн зохион байгуулах, өвлийн спортыг хөгжүүлэх боломж бүрдэнэ.	Улс, орон нутгийн төсөв	БТСГ
3.5 Газрын харилцаа								
Зорилт.Монгол Улсын газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн салбарын бодлого, төлөвлөлт, хэрэгжилтийн үр нөлөө, хүртээмжийг дээшлүүлж, хүн амын эрүүл, аюулгүй тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.								
80	1	САХТЖҮЧ-ийн 3.5.6	Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран боловсруулах	Аймгийн газар зохион байгуулалтын бодлогын баримт бичигтэй болсон эсэх	“STREAM” төслөөс “Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө”-г боловсруулах, санхүүжилтийг шийдвэрлүүлж, ажлын даалгавар боловсруулсан.	Зам, шугам сүлжээ, инженерийн барилга, байгууламж, үйлдвэр уурхай, хөдөө аж ахуй салбарын хөгжлийн чиг хандлага тодорхойлогдоно.	Гадаадын зээл тусламж, орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ
81	2	АЗДҮХ-ийн 3.5.1	Мандал, Зүүнбүрэн, Хүдэр, Шаамар, Орхон, Орхонтуул, Сант, Жавхлант, Ерөө сумдын хот байгуулалтын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулах	Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний баримт бичигтэй болсон сумын тоо	2 сумын хот байгуулалтын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулсан.	8 сум хот байгуулалтын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй болсон байна.	Орон нутгийн төсөв	Сумын ЗДТГ ГХБХБГ
82	3	САХТЖҮЧ-ийн 3.5.5	Барилга байгууламжийг паспортжуулах ажлыг үргэлжлүүлэх	Паспортжуулах ажил хийгдсэн эсэх	Сүхбаатар сумын “Төрийн албан хаагчдын 120 айлын орон сууц”, бага зардалтай эрчим хүчний хэмнэлттэй 50 ортой цэцэрлэгийн барилга, Шаамар сум, Дулаанхаан тосгоны сургуулийн ариун	Барилга, байгууламжийг паспортжуулах ажлыг зохион байгуулсан байна.	Улс, аймаг, сумын орон нутгийн төсөв	ГХБХБГ Сумын ЗДТГ

					цэврийн байгууламжийн барилгыг паспортжуулсан.			
83	4	АЗДҮХ-ийн 3.5.16	Мандал, Баянгол, Сайхан сумдын далан сувгийг шинэчлэх ажлыг эхлүүлэх	Гүйцэтгэлийн хувь	Алтанбулаг сумын далангийн засварыг хийж гүйцэтгэсэн.	Далан сувгийн шинэчлэх ажлыг 50 хувьд хүргэнэ.	Орон нутгийн төсөв	ГХБХБГ, Сумдын ЗДТГ
84	5	ГХБХБГ-ын санал	Сүхбаатар сумын 4, 8 дугаар багийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хангагч байгууллагуудын дэд станцыг шинээр бий болгох	Дэд станцтай болсон эсэх	2023 оны Улсын төсөвт холбогдох саналыг хүргүүлэн ажиллаж байна.	Дэд станцыг ашиглалтад оруулж, иргэдийн ая тухтай орчинд амьдрах нөхцөл бүрдүүлнэ.	5,7 тэрбум төгрөг	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ
			Иргэнд газар олгох, өмчлүүлэх ажлыг эрчимжүүлэх	Газар олголтын хувь	2022 оны 11 сарын байдлаар газар олголтын хувь 44,0 хувьтай байна.	Газар эзэмших, өмчлөх, ашиглагчдын тоо нэмэгдэж, газар олголтыг 47,0 хувьд хүргэнэ.	Хувийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ
ДӨРӨВ. “ЭДИЙН ЗАСАГ”								
Зорилго. Төсвийг орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан ил тод нээлттэй төлөвлөн хуваарилж, салбарын хөгжлийг дэмжихэд чиглэсэн төсөв, санхүүгийн менежментийг сайжруулж, аймгийн эдийн засгийг жил бүр тогтвортой өсгөх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.								
4.1 Эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэлүүд								
Зорилт. Эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, газар тариалан, эрчимжсэн мал ахуй, аялал жуулчлал, үйлдвэрлэлийн салбарт түшиглэсэн эдийн засгийн цогцолбор бүс нутаг болно.								
85	1	БОДЛОГЫН ХЭЛТСИЙН САНАЛ	Аялал жуулчлалын байгууллагуудын үйлчилгээг сайжруулах ажлыг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан ажлын тоо	2 удаагийн ажил арга хэмжээг зохион байгуулан 47 аялал жуулчлал эрхлэгчдийг хамруулсан	3-с доошгүй ажил, арга хэмжээг зохион байгуулж, салбарын 60 гаруй ажилчдын ур чадварыг дээшлүүлж, үйлчилгээний чанар сайжирна.	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг, сумдын ЗДТГ
86	2	САХТЖҮЧ 4.1.1 АЗДҮАХ-ийн 4.1.6	“Ахуйн үйлчилгээний салбарыг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг үргэлжлүүлэн	Хэрэгжилтийн хувь	Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулахаар төлөвлөгөөг гарган ажиллаж байна.	Хөтөлбөрийг 90 доошгүй хувийн хэрэгжилттэй зохион байгуулж, шинээр 3 ахуйн үйлчилгээний төв бий болгож, үйлчилгээ нь иргэдэд ойртож, чанар	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг, сумдын ЗДТГ, Аж ахуйн нэгж иргэд

			хэрэгжүүлэх.			хүртээмж дээшилнэ.		
87	3	ХОХБТХ-ийн санал	Орон нутгийн хөгжлийн индексийг батлагдсан дагуу аргачлалын дагуу боловсруулж, сумдын түвшинг тодорхойлох	Орон нутгийн хөгжлийн индекстэй болох	2016-2020 оны орон нутгийн хөгжлийн индекс тооцох мэдээллийг бүрэн байршуулсан.	Батлагдсан индексийн дагуу сумын түвшинг тодорхойлсон байна.	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг сумдын ЗДТГ
88	4	АЗДҮАХ 3.5.10	Аймгийн төвд 50 мвт-ын дулааны цахилгаан станц барих төсвийг боловсруулах, барилгын ажлыг үе шаттай эхлүүлэх	Зураг төсөв батлагдсан эсэх	Аймгийн төвийн 50 мвт ийн дулааны цахилгаан станц боловсруулах тооцоо судалгааг харьяалах яам, Засгийн газарт саналыг уламжилсан.	Зураг төсвийг боловсруулж, батлуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв, хөрөнгө оруулалт	Аймаг сумдын ЗДТГ
89	5	Шинэ сэргэлтийн бодлого	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хэрэгжиж буй "Алтанбулаг боомтын шинэчлэлийн ажлыг үргэлжлүүлэх	Ашиглалтад оруулсан эсэх	Гүйцэтгэлийн хувь 46 хувьтай байна.	Алтанбулаг боомтын шинэчлэлийн ажлыг хийж, ашиглалтад оруулсан байна.	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилт-ээр	Аймаг сумын ЗДТГ, Гаалийн газар Хилийн цэргийн анги 0101, 0243
90	6	САХТЖҮЧ 4.1.2 АЗДҮАХ 3.4.1 3.4.2	Төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшилтэй хамтарч орон нутгийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчдээ дэмжих арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх	Арга хэмжээний тоо	Аймгийн хэмжээнд дотоодын жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгжийг дэмжсэн аймгийн Засаг даргын 2 удаагийн шийдвэрийг гарган хэрэгжүүлсэн.	3-с доошгүй арга хэмжээг төлөвлөн зохион байгуулж, аймгийн онцлог, эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн жижиг, дунд үйлдвэрлэл үйлчилгээ бий болно.	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг сумын ЗДТГ, Хувийн аж ахуйн нэгж байгууллага
91	7	САХТЖҮЧ 4.3.5	Хил гаалийн байгууллагуудтай хамтран гадаад худалдаанд нэг цонхны үйлчилгээ нэвтрүүлж,	Үйлчилгээ нэвтэрсэн эсэх	Алтанбулаг боомтын шинэчлэлийн хүрээнд хилийн боомтын ачаа тээвэр, зорчигч нэвтрэн өнгөрөх ачаалал 4 дахин нэмэгдэнэ.	Нэг цонхны үйлчилгээг нэвтрүүлж хилийн худалдааг хөнгөвчлөх арга хэмжээ авагдсан байна.	Улс, аймаг, сумын орон нутгийн төсөв	Аймаг болон сумын ЗДТГ, Гаалийн газар

			худалдааг хөнгөвчлөх ажлыг зохион байгуулах					
92	8	Хот хөдөөгийн сэргэлтийн бодлого	“Хөрөнгө оруулагчдын нэгдсэн чуулган”-ыг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан эсэх	2018 онд эдийн засаг хөрөнгө оруулалтын форумыг зохион байгуулсан	Чуулганыг зохион байгуулснаар аймаг орон нутагтаа хөрөнгө оруулалт бүрдэнэ.	Аймгийн төсөв	Аймаг сумын ЗДТГ,
93	9	Аймгийн ИТХ-ын Төлөөлөгчийн санал	Аймгийн эдийн засгийг бэхжүүлэх “Сэлэнгэ баялаг ирээдүй” ОНӨААТҮГ-тай хамтран аж үйлдвэржүүлэх, хөрөнгө оруулалтын томоохон төслүүдийг эхлүүлэх	Зохион байгуулсан эсэх	2017 онд “Сэлэнгэ баялаг ирээдүй” ОНӨААТҮГ-ыг байгуулсан.	Уул уурхай болон бусад салбаруудаас төсөвт орлого төвлөрүүлж, аж үйлдвэр, бүтээн байгуулалтын ажилд хөрөнгө оруулалт хийнэ.	Хандивын хөрөнгөөр	Аймаг, сумын ЗДТГ
4.2.Ухаалаг санхүүгийн зах зээл								
Зорилт. Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт өрх бүрдээ хүрсэн, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, газар тариалан, эрчимжсэн мал ахуй, аялал жуулчлалын салбарт түшиглэсэн эдийн засгийн цогцолбор бүс нутаг болно.								
94	1	АЗДҮАХ 3.6.1	Шилэн дансны хуулийн өөрчлөлтийн хүрээнд цахим хуудасны шинэчилсэн хувилбарыг төсвийн байгууллагуудад нэвтрүүлэх	Төсвийн байгууллагын байршуулсан мэдээллийн хувь	2021 оны жилийн эцсийн байдлаар Шилэн дансны мэдээллийн байршуулалт 98 хувьтай байна.	Шинэчилсэн хувилбарт бүх төсвийн байгууллагыг шилжүүлж мэдээллийг 100 хувь байршуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, Санхүүгийн хяналт, аудитын алба
95	2	МУХТЖҮЧ-ийн 4.1.2, ЗГҮАХ-ийн 4.1.8,	“Сэлэнгэ Цэнгэг ус”, “Гавшгай ус”, “Сэлэнгэ-Энерго” ОНӨААТҮГ-ын үйл	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж байгууллагууды	2021 оны жилийн эцсийн байдлаар “Сэлэнгэ -Энерго” ОНӨААТҮГ 7.9 тэрбум	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын санхүүгийн үйл ажиллагаа тогтмолжиж,	Орон нутгийн төсөв	

		АЗДҮАХ-ийн 3.6.2	ажиллагаанд аудит хийлгэж, үйлдвэрлэлийн зардлыг бууруулах арга хэмжээ авах, хуримтлагдсан өглөгийг бууруулахад орон нутгийн төсвөөс дэмжлэг үзүүлэх	н үйл ажиллагааны зардал болон өр авлагын бууралт	төгрөг, “Цэнгэг ус” ОНӨААТҮГ 1.4 тэрбум төгрөг, “Гавшгай ус” ОНӨААТҮГ 1.7 тэрбум төгрөгийн өглөгтэй байна.	өглөг, авлага буурсан байна.		Аймгийн ЗДТГ, Санхүүгийн хяналт, аудитын алба
96	3	АЗДҮАХ-ийн 3.6.5	2022 оны Хөдөө аж ахуйн ээлжит тооллогын үр дүн болон аймгийн нийгэм эдийн засгийн үзүүлэлтээр өврийн дэвтэр бэлтгэн тархаах, цахим хэлбэрээр иргэд олон нийтэд түгээх	Мэдээлэл хүрсэн иргэдийн тоо,	Selenge.nso.mn цахим сайт 98096 хэрэглэгчтэй байна. Жил бүр нийгэм эдийн засгийн үзүүлэлт бүхий 612 ширхэг бюллетень тархаадаг.	Хөдөө аж ахуйн тооллого 200 ширхэг, өврийн дэвтэр 200 ширхэг тархаана. Цахим хэрэглэгчийн тоог 100000 хүргэнэ.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, Статистикийн хэлтэс
97	4	АЗДҮАХ 3.6.6	Банкны салбарын IPO зах зээлд нэвтэрч байгаатай холбогдуулан иргэдийн зах зээлийн мэдлэг дээшлүүлэх сургалт зохион байгуулах	Сургалтад хамрагдсан иргэдийн тоо	174 иргэнд татварын зөвлөгөө мэдээлэл, 5 Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах, дунд, бага ангийн 480 сурагчдад теле хичээл сонсож, 28 сурагч гар зураг, тик ток уралдаанд оролцсоноос шилдгүүдийг тодруулан урамшуулсан. Хөрөнгийн зах зээл, үнэт цаасны арилжааны сургалтыг 50 бизнес эрхлэгчдэд зохион байгуулсан.	Аймгийн хэмжээнд нийт 7000 иргэнийг сургалтад хамруулж, арга хэмжээний хэрэгжилтийг 85 хувьд хүргэсэн байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, Татварын хэлтэс

4.3 Өрсөлдөх чадвартай Брэнд бүтээгдэхүүн

Зорилт. Сум бүр үйлдвэрлэгч байж, хэрэглэгчдийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцүүлэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан, бүтээгдэхүүний

Тоо хэмжээг нэмэгдүүлнэ.								
98	1	САХТЖҮЧ 4.3.5 АЗДҮАХ 3.4.1	“Сэлэнгэд үйлдвэрлэв”, “Сэлэнгэ ургац”, Гонгорын бумбаны тахилга”, “Цам харайх”, “Майдар эргэх”, “Монос цэцэглэх үеэр” Хараагийн баяр арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулах	Оролцсон аж ахуйн нэгжийн тоо,	“Гонгорын бумбаны тахилга” арга хэмжээ цахимаар, “Монос цэцэглэх үеэр” Хараагийн баяр, “Сэлэнгэ ургац”, “Сэлэнгийн ногоон өдрүүд” эвент арга хэмжээг зохион байгуулж, 5400 иргэдийг оролцуулсан.	Уламжлалт арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулж 20,0 гаруй иргэдийг хамруулсан байна.	Улс, аймаг, сумын орон нутгийн төсөв	Аймаг болон сумын ЗДТГ, ХХХАГ, БОАЖГ
99	2	Бодлогын хэлтсийн санал	Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар худалдаа үйлчилгээний төвийг ашиглалтад оруулах	Худалдаа үйлчилгээний төв ашиглалтад орсон эсэх	Хувийн хөрөнгө оруулалтаар “Цахим ертөнц” ХХК худалдаа үйлчилгээний төвийг байгуулахаар ажиллаж, ажлын явц 80 хувьтай явагдаж байна.	Орчин үеийн стандартад нийцсэн худалдаа үйлчилгээний төвтэй болсон байна.	Хувийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ААН
100	3	Бодлогын хэлтсийн санал	“Сумдын онцлох брэнд бүтээгдэхүүнээр аймгийн нэрийн брэнд бүтээгдэхүүн гаргах, төвлөрүүлэн худалдаалах ажлыг зохион байгуулах, худалдаанд гаргах	Брэнд багцтай болсон эсэх	2022 онд “Хөдөлмөрийн үр шимийн баяр” арга хэмжээг зохион байгуулж, сумдын 27 брэнд бүтээгдэхүүнийг тодруулж батламж олгосон.	Аймгийн брэнд бүтээгдэхүүнээр бэлгийн багц гаргаж, төвлөрүүлэн худалдаалах ажлыг зохион байгуулсан байна.	Улс, аймаг, сумын орон нутгийн төсөв, Хувийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ААН
101	4	Бодлогын хэлтсийн санал	Жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгч, үйлдвэр үйлчилгээний өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, Олон Улсын чанарын ISO гэрчилгээ авахад зөвлөмж дэмжлэг үзүүлж	Зөвлөгөө өгсөн ЖДҮ эрхлэгчдийн хувь	-	Нийт ЖДҮ эрхлэгчдийн 20 хувьд зөвлөгөө дэмжлэг үзүүлнэ.	Улс, аймаг, сумын орон нутгийн төсөв, Хувийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ААН

			ажиллах					
ТАВ. ЗАСАГЛАЛ								
Зорилго. Нутгийн захиргааны оновчтой бүтэц зохион байгуулалт бүхий төрийн албыг бэхжүүлж, цахим технологид тулгуурласан иргэн төвтэй төрийн үйлчилгээг төлөвшүүлэн, төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн түншлэлийг бүх талаар дэмжсэн хүний эрхийг дээдэлсэн авлигагүй, ХАРИУЦЛАГАТАЙ, ШУУРХАЙ, ТЭГШ, НЭЭЛТТЭЙ төрийн үйлчилгээ бүхий аймаг байна								
5.1 Ухаалаг бүтэц								
Зорилт. Нутгийн захиргааны байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалт, чиг үүрэг, оролцоог зохистой хангасан, иргэдээ сонсдог, хувийн хэвшилтэйгээ хамтарч ажилладаг тогтолцоог бэхжүүлнэ.								
102	1	САХТЖҮЧ-ийн 5.1.1 АЗДҮАХ-ийн 4.1.1	Сумдын ЗДТГ-т чиг үүргийн шинжилгээ хийж, холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн бүтэц орон тоог шинэчлэн баталж, мөрдүүлэх	Чиг үүргийн шинжилгээ хийсэн албан тушаалын тоо	Аймгийн ИТХ-ын ажлын алба, ЗДТГ, 6 агентлагийн 176 ажлын байранд чиг үүргийг шинжилгээ хийж албан тушаалын тодорхойлолтыг боловсруулсан.	2023 онд нийт сумдын Засаг даргын Тамгын газар, тосгоны Захирагчийн албаны албан хаагчдын ажлын байранд чиг үүргийн шинжилгээ хийж ТА3-р албан тушаалын тодорхойлолтуудыг бүрэн батлуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ
103	2	АЗДҮАХ-ийн 4.1.1	Төрийн байгууллагуудын сул орон тоог нөхөх зорилгоор “Нээлттэй ажлын байр” өдөрлөг арга хэмжээг зохион байгуулах	Нөхөгдсөн ажлын байрны хувь	Урьдчилсан байдлаар боловсролын салбарт 65, эрүүл мэндийн салбарт 90 сул орон тоо байна. 2022 оны 11 дүгээр сард Төрийн захиргааны 31 сул орон тоог нөхөж, 101 сул орон тоо байна.	Аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлаг болон сумдын Засаг даргын Тамгын газар, төрийн үйлчилгээний байгууллагуудын сул орон тооны 50-аас доошгүй хувийг нөхнө.	Тухайн байгууллагын төсөв	Төрийн бүх шатны байгууллагууд
104	3	САХТЖҮЧ-ийн 5.3.2 АЗДҮАХ-ийн 4.1.2	Төрийн албан хаагчдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах ажлыг зохион байгуулах	Нийт төрийн албан хаагчдад хамруулсан албан хаагчдын эзлэх хувь	Аймгийн нийт төрийн албан хаагчдын 30 хувь нь эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамрагдсан.	Аймгийн нийт төрийн албан хаагчдын 70 хувиас доошгүйг хамруулснаар өвчнөөс урьдчилан сэргийлж, эрт үед эмчлэгдэх боломж бүрдэнэ.	Тухайн байгууллагын төсөв	Төрийн бүх шатны байгууллагууд
105	4	САХТЖҮЧ-ийн 5.3.2 АЗДҮАХ-ийн 4.1.2	“Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн төв”-ийн барилгыг ашиглалтад оруулж, иргэдэд	Ашиглалтад оруулсан эсэх	Барилгын ажлын гүйцэтгэл 34.0 хувьтай.	Ая тухтай орчинд төрийн үйлчилгээг үзүүлэх боломж нөхцөл бүрдсэн байна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 6.9 тэрбум төгрөг	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ

			анхан шатны төрийн үйлчилгээг нэг цэгээс авах боломжийг бүрдүүлэх					
106	5	САХТЖҮЧ 1.3.2 АЗДҮАХ-ийн 4.1.3	“Үндэсний бичигтэн 2022-2024” хөдөлгөөнийг өрнүүлэх	Үндэсний бичгээр уншиж, бичиж чаддаг болсон төрийн албан хаагчийн эзлэх хувь	Үндэсний бичгийн мэдлэгийн түвшин”-г тодорхойлох судалгаанд 577 төрийн албан хаагчийн хамрагдсанаас 52.2 хувь дундаас доош мэдлэгтэй, албан хэргээ кирилл болон үндэсний бичгээр хослуулан хэрэглэхэд бэлэн бус гэсэн дүгнэлт гарсан.	Дундаас дээш мэдлэгтэй, үндэсний бичиг үсэг сурсан төрийн албан хаагчийн эзлэх 60 хувьд хүргэнэ.	Улс орон нутгийн төсөв	Төрийн бүх шатны байгууллаг ууд
107	6	АЗДҮАХ-ийн 4.1.5	“ТАНЫГ СОНСЪЁ” иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авч, шуурхай шийдвэрлэх арга хэмжээг зохион байгуулах	Өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн хугацаа /хоногоор/	Өргөдөл, гомдлыг дунджаар 14 хоногт шийдвэрлэж байна.	“Таныг сонсьё” арга хэмжээг зохион байгуулж өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн дундаж хугацааг 12 хоногт шийдвэрлэж чанарт анхаарна.	Тухайн байгууллагын төсөв	Төрийн бүх шатны байгууллаг ууд
108	7	САХТЖҮЧ-ийн 5.3.1 АЗДҮАХ-ийн 4.1.1	Төрийн албан хаагчдыг чадавхжуулах “Менторшип” хөтөлбөрийг аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлэх	Нийт албан хаагчдын дунд эзлэх хувь	НҮБ-ын хөгжлийн хөтөлбөр, Төрийн албаны зөвлөлөөс улсын хэмжээнд хэрэгжүүлсэн “Менторшип” хөтөлбөрт Ментор-2, ментий-11 төрийн албан хаагч хамрагдсан.	Нийт төрийн албан хаагчдын 20-иос доошгүй хувийг хамруулж, мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлнэ.	Орон нутгийн төсөв	Төрийн бүх шатны байгууллаг ууд
109	8	САХТЖҮЧ-ийн 5.1.3 АЗДҮАХ-ийн 4.1.6	Аймаг, орон нутгийн онцлог нөхцөл боломжийг харгалзан гадаад харилцааны шинэ түншлэлийг нэмэгдүүлж, олон улсын төсөл хөтөлбөрийн	Гадаад хамтын ажиллагаатай орны тоо	ОХУ-ын Бүгд Найрамдах Буриад Улс, БНХАУ-ын ӨМӨЗО, Канад Улс, АНУ, БНСУ, Япон Улсын Шизуока мужтай уламжлалт харилцаагаа үргэлжлүүлж, аймаг, муж, хотуудын хөдөө аж	6-аас дээш улс орнуудын муж, хот, аймгуудтай хамтын ажиллагааны хүрээг нэмэгдүүлнэ.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ

			байгууллагуудтай хамтран ажиллах		ахуй, газар тариалан, соёл, урлаг, боловсрол, спорт, эрүүл мэндийн салбарт хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна.				
110	9	САХТЖҮЧ-ийн 5.1.3 АЗДҮАХ-ийн 4.1.6	ОХУ-ын Бүгд найрамдах Буриад улс, БНСУ, Япон улсын хот мужуудтай хамтран "Олон улсын үзэсгэлэн худалдаа" зохион байгуулах	Үзэсгэлэн худалдааг зохион байгуулсан эсэх	"Бүгд Найрамдах Буриад Улс-Сэлэнгэ аймаг" хоорондын хамтын ажиллагааны хүрээнд "Экспо яармаг"-ийг зохион байгуулсан.	БНБУ, БНСУ, Япон улсын хот мужуудтай хамтран үзэсгэлэн худалдааг өргөтгөн зохион байгуулж, гадаад хамтын ажиллагаа худалдааны боломж нэмэгдсэн байна.	Орон нутгийн төсөв, Олон Улсын төсөл хөтөлбөрийн байгууллагын санхүүжилт	Аймгийн ЗДТГ	
5.2 Цахим засаглал									
Зорилт. Төрийн үйлчилгээний цахим шилжилтийг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.									
111	1	САХТЖҮЧ-ийн 5.2.4 АЗДҮАХ-ийн 4.1.4	Аймаг, сумд, тосгодын албан ёсны цахим хуудсыг шинэчлэх, мэдээллийн сангийн төхөөрөмж /сервер/ суурилуулах	Шинэчилсэн цахим хуудасны тоо	Цахим хуудсанд тавигдах стандарт болон шаардлагыг хангахгүй байна.	Аймгийн албан ёсны цахим хуудас, 17 сум, 6 тосгоны цахим хуудсыг шинэчилнэ. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн хэрэгжилт болон цахим хуудсанд тавигдах стандарт хангагдаж, ашиглалт сайжирна.	Орон нутгийн төсөв 76.5 сая төгрөг	Аймгийн ЗДТГ	
112	2	Бодлогын хэлтсийн санал	Сумд, тосгодыг цахим хурал, сургалтын ухаалаг дэлгэц, камераар хангах	Нэвтрүүлсэн байгууллагын тоо	17 сумдын ЗДТГ-т ухаалаг дэлгэц байхгүй.	17 сумдын Засаг даргын Тамгын газарт нэвтрүүлсэн байна. Цахимаар шуурхай хурал, зөвлөгөөн, сургалт болон цаг үеийн мэдээлэл хийх боломж бүрдэнэ.	99.0 сая төгрөг	Аймаг, сумдын ЗДТГ	
113	3	САХТЖҮЧ-ийн 5.2.2 АЗДҮАХ-ийн 4.1.4	И-Монголиа шатлалт үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж, тосгодын цахим	2 Цахим үйлчилгээ авсан иргэдийн тоо Тоног төхөөрөмжөөр	15 байгууллагын 74 үйлчилгээг төрийн үйлчилгээг операторын горимоор үзүүлж байна. 2018 онд аймгийн хэмжээнд 17 сумын	Иргэд төрийн үйлчилгээг 2 шатлалт операторын горимоор авснаар иргэд аж ахуйн нэгж байгууллагын эдийн засгийн болон цаг	Орон нутгийн төсөв 41.5 сая төгрөг	Аймаг, сумдын ЗДТГ	

			үйлчилгээний операторуудыг тоног төхөөрөмжөөр хангах, аж ахуйн нэгж иргэдэд сургалт сурталчилгаа зохион байгуулах	хангасан операторын тоо	операторуудыг тоног төхөөрөмжөөр хангасан	хугацааны хэмнэлт бий болно. 6 Тосгоны операторуудыг иж бүрэн тоног төхөөрөмжөөр хангана.		
114	4	САХТЖҮЧ-ийн 5.2.2 АЗДҮАХ-ийн 4.1.4	Төрийн байгууллагуудад “ERP.E-Mongolia.mn” цогц системийг аймгийн хэмжээнд нэвтрүүлэх	Нэвтрүүлсэн байгууллагын тоо	ЦХХХЯ-ны харьяа И-Монгол академитай хамтран аймгийн хэмжээнд систем нэвтрүүлж эрх олгох 2 удаагийн цахим сургалтыг зохион байгуулж, төр, төсвийн 148 байгууллагатай гэрээ байгуулан нэвтрүүлэх эрхийг олгоод байна.	Аймгийн хэмжээнд ажиллаж байгаа 210 байгууллагад нэгдсэн системийг хэрэглэх боломжтой болно.	Орон нутгийн төсөв	Бүх шатны төр төсвийн байгууллагууд.

5.3 Чадварлаг, ёс зүйтэй төрийн алба

Зорилт. Иргэндээ үйлчилдэг, мэргэшсэн, чадварлаг, ил тод, үр нөлөөтэй, чадахуйн зарчимд тулгуурласан ухаалаг, ёс зүйтэй төрийн албыг төлөвшүүлнэ

115	1	АЗДҮАХ 4.1.1 4.1.2	Орон нутгийн төсвөөс санхүүждэг байгууллагуудын Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчдад орон нутгийн нэмэгдэл цалин 50 хувиар олгож нийгмийн баталгааг хангах	Төрийн албан хаагчийн цалингийн сангийн хэмжээ	2022 оны аймаг болон сумдын төсөвт Төрийн захиргааны 353, Төрийн үйлчилгээний 284 албан хаагчдад нийт 10.0 тэрбум цалингийн сантайгаар ажиллаж байна. /Боловсролын салбарын ТҮ нар орсон. Тодотголоор сайдын багцад шилжсэн/	2023 оны төсвийн суурь зарлагын тооцоололд Төрийн захиргааны 382, Төрийн үйлчилгээний 277 албан хаагчдад нийт 12.5 тэрбум төгрөгийн цалингийн сан батлуулахаар төлөвлөсөн байна.	Орон нутгийн төсөв	Орон нутгийн төсвөөс санхүүждэг байгууллагууд
116	2	САХТЖҮЧ-ийн 5.3.1 АЗДҮАХ-ийн 4.1.1	“ЁС ЗҮЙН ЗӨРЧИЛГҮЙ АЙМАГ” болох хөдөлгөөн өрнүүлэх	Ёс зүйн зөрчлийн талаарх өргөдөл, гомдлын эзлэх	Ёс зүйн 88 зөрчлийг бүртгэн шийдвэрлэсэн.	Арга хэмжээ зохион байгуулагдаж, ёс зүйн зөрчлийн тоог өмнөх оныхоос 50 хувиар бууруулна.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ

				хувь				
117	3	ТАЗСЗ-ийн санал	Төрийн албаны ерөнхий болон тусгай шалгалтыг зохион байгуулах	Нөхөгдсөн сул орон тоо	2022 оны эхний 11 сарын байдлаар ерөнхий шалгалтыг 2 удаа зохион байгуулж, тусгай шалгалтыг 9 удаа зохион байгуулж, сул орон тоог нөхөх арга хэмжээг авч ажиллаж байна.	Төрийн албаны сул орон тоог тухай бүр нөхөгдөнө.	Орон нутгийн төсөв	Төрийн албаны салбар зөвлөл
118	4	САХТЖҮЧ-ийн 5.3.3	Цахилгааны 3 фазын тоолуурыг шалган баталгаажуулагч иж бүрэн эталон төхөөрөмж шийдвэрлэх	Шийдвэрлэсэн эсэх	Аймгийн хэмжээнд 3 фазын тоолуурыг Дархан-Уул аймагт шалган баталгаажуулдаг.	Эталон хэмжүүртэй болсноор аймаг, орон нутгийн айл өрх, аж ахуйн нэгжийн цахилгааны тоолуурыг баталгаажуулна.	90.4 сая төгрөг	Аймгийн СХЗХ
119	5	АЗДҮАХ-ийн 4.1.12	Онцгой байдлын алба хаагчдын дадлага сургууль хийх сургалтын цогцолбор төвийг Алтанбулаг сумын "Гүн нуур"-ын эрэгт байгуулах	Сургалтын төвтэй болсон эсэх	Алтанбулаг сумын "Гүн нуур"-ын цогцолбор төвийн инженерийн шугам сүлжээний ажлыг эхлүүлсэн.	Онцгой байдлын байгууллагын усчин аврагчдын гүний усны сургалтын төвтэй болсноор аврагчдын ур чадвар нэмэгдэнэ.	ОБЕГ төсөв, төсөл хөтөлбөрийн газрын санхүүжилтээр	Аймгийн ОБГ
120	6	АЗДҮАХ-ийн 4.1.12	Цагааннуур суманд эрэн хайх, аврах салбар, Баянгол суманд эрэн хайх, аврах бүлэг байгуулах саналыг холбогдох байгууллагад уламжлах	Байгуулсан эсэх	Салбар, авран салбар, эрэн хайх бүлэг байхгүй.	Сэлэнгэ бүсийн төв болон "Хараа бүсэд эрэн хайх, аврах салбар, бүлэг байгуулах саналыг холбогдох газруудад уламжилна.	ОБЕГ төсөв, төсөл хөтөлбөрийн газрын санхүүжилтээр	Аймгийн ОБГ
121	7	АЗДҮАХ-ийн 4.1.12	Хүдэр сум дахь Эрэн хайх, аврах салбарыг тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр хангах	Тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан эсэх	Хүдэр сумдад эрэн хайх, аврах салбар нь Ерөө, Алтанбулаг, Жавхлант сумдад ажилладаг бөгөөд гал түймэр, гамшиг ослын тоног төхөөрөмж	Аюулт үзэгдэл, ослын дуудлагын үед ажиллах шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангагдана.	ОБЕГ төсөв, төсөл хөтөлбөрийн газрын санхүүжилтээр	Аймгийн ОБГ

					дутагдалтай.			
122	8	АЗДҮАХ-ийн 4.1.12	Хавар, намрын хуурайшилтын үед ой, хээрийн гал түймрийн эрсдэл өндөр газруудад хяналтын цэг ажиллуулах	Хяналтын цэг байгуулсан эсэх	Ой, хээрийн түймрийн эрсдэл өндөр бүсүүдэд 6 хяналтын цэг ажиллуулж байна.	8 суманд 8 хяналтын цэгийг ажиллуулна.	ОБЕГ төсөв, төсөл хөтөлбөрийн газрын санхүүжилтээр	Аймгийн ОБГ
123	9	АЗДҮАХ-ийн 4.1.12	Гамшгаас хамгаалах “Өсвөрийн аврагч” тэмцээнийг зохион байгуулах	Тэмцээн зохион байгуулсан эсэх	-	Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн сурагчдын гамшиг тохиолдсон үед ажиллах мэдлэг ур чадварыг нэмэгдүүлнэ.	Орон нутгийн төсөв 10.0 сая төгрөг	Аймгийн ОБГ
124	10	САХТЖҮЧ-ийн 5.2.3, 5.2.4	Аймаг орон нутагт зохион байгуулагдсан ажил арга хэмжээ, баялаг бүтээгчдийг төв, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудаар сурталчилж, цаасан болон цахим сэтгүүлийг нийтэд мэдээлэх	Сэтгүүлийг гаргасан эсэх	Аймгийн нийт арга хэмжээг төв орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудаар сурталчилж, аймаг сумдын албан ёсны вэб сайтаар мэдээллийг бэлтгэн танилцуулсан байна.	Цаасан болон цахим сэтгүүлийг гаргаснаар мэдээллийн ил тод байдал сайжирна. Иргэд олон нийтэд цаг үе үйл явдал, баялаг бүтээгчдийг алдаршуулна.	Орон нутгийн төсөв 85.0 сая төгрөг	Аймгийн ЗДТГ
125	11	САХТЖҮЧ-ийн 5.2.5	Орон нутаг дахь сэтгүүлчид, хэвлэл мэдээллийн мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах	Сургалтын тоо, хамрагдсан сэтгүүлч, хэвлэл мэдээллийн ажилтны тоо	Аймгийн хэмжээнд 2 телевиз, 1 сонины газар, нийт 10 хүн хэвлэл мэдээллийн салбарт ажиллаж байна.	Сэтгүүлч, хэвлэл мэдээллийн мэргэжилтнүүдийн мэдлэг ур чадвар сайжирна.	5.0 сая төгрөг	Аймгийн ЗДТГ
5.4 Ухаалаг засаглал								
Зорилт. Хууль тогтоомж, бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, үр нөлөөг дээшлүүлэх, нутгийн захиргааны байгууллагуудын ажлын уялдааг хангах, үйл ажиллагааг үнэлж, дүгнэх зорилго бүхий цахим мэдээллийн санг ашиглалтад оруулж, төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газруудад чиг үүргийн шинжилгээ хийж, ажил үүргийг оновчтой болгон нутгийн захиргааны байгууллагуудын менежментийг сайжруулна.								
126	1	САХТЖҮЧ-ийн 5.4.6 АЗДҮАХ-ийн 4.1.9	Багийн Засаг дарга нарыг чадавхжуулах сургалтад үе шаттай хамруулж,	Сургалтын тоо, Хамрагдсан багийн Засаг дарга нарын тоо	Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийг 2022 оны 01	Багийн Засаг дарга нарын мэдлэг, ур чадвар сайжирна.	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт 120 сая төгрөг	Аймгийн ЗДТГ

			тоног төхөөрөмжөөр хангах		дүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж, багийн Засаг дарга нар шинээр томилогдож, 3 удаагийн сургалтад хамрагдсан.			
127	2	САХТЖҮЧ-ийн 5.4.2 АЗДҮАХ-ийн 4.1.8	Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөл, аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын хамтарсан багийг агентлаг, сумдад ажиллуулж, хяналт-шалгалт, зөвлөн туслах ажлыг зохион байгуулах	Хяналт-шалгалт, зөвлөн туслах арга хэмжээнд хамрагдсан сум, байгууллагын хамрагдалтын хувь	Ковид-19 цар тахлаас шалтгаалан сүүлийн 3 жил хяналт-шалгалт, зөвлөн туслах ажил эрс багассан.	Нийт сум, агентлагийн 50-аас доошгүй хувийг хамруулсан байна.	Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ
128	3	САХТЖҮЧ-ийн 5.4.4 АЗДҮАХ-ийн 4.1.8	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг өргөжүүлэх хүрээнд төрийн зарим чиг үүргийг сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагуудаар гүйцэтгүүлэхээр холбогдох арга хэмжээг авах	Чиг үүргийг гүйцэтгэсэн байгууллагын тоо	Улаан загалмайн хороо, Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нэгдсэн холбоо, Ахмадын холбоогоор зарим чиг үүргийг гүйцэтгүүлсэн.	Зарим чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагуудыг нэмэгдүүлнэ	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ
129	4	АЗДҮАХ-ийн 4.1.7	Орон нутгийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний цахим мэдээллийн санг нутгийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх /unelgee.gov.mn/	Нэвтрүүлсэн эсэх	Аймгийн ЗДТГ сар бүр Засгийн газрын /unelgee.gov.mn/ цахим хуудсанд байршиж байна.	Сумдын Засаг даргын Тамгын газар, хэлтэс агентлагийн үйл ажиллагаанд нэвтрүүлнэ.	80.0 сая	Аймгийн ЗДТГ

5.5 Хүний эрхийг дээдэлсэн нийгэм

Зорилт. Бүх нийтэд хүний эрхийн болон эрх зүйн боловсрол олгох, хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанд төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, олон талт арга хэмжээг зохион байгуулна.

130	1	САХТЖҮЧ-5.5.2 АЗДҮАХ-ийн 4.2.2	Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 100 жилийн түүхт ойг угтаж Монгол Улсын Үндсэн хуулийг сурталчлан таниулах үйл ажиллагааг төрийн болон олон нийтийн байгууллагатай хамтран зохион байгуулах	Сурталчлах ажлыг зохион байгуулсан эсэх	Төрийн бус байгууллагатай хамтран Үндсэн хуулийн 2 удаагийн сургалт, хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж, сумдын төрийн албан хаагчид, 54 иргэнийг хамруулсан.	Үндсэн хуулийг сурталчлан таниулах ажлыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулснаар иргэд, төрийн албан хаагчдын эрх зүйн мэдлэг сайжирна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ, Агентлагууд
131	2	САХТЖҮЧ-5.5 АЗДҮАХ-ийн 4.2.5	Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж хохирохоос урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулах	Нөлөөллийн арга хэмжээний тоо Хамрагдсан иргэдийн тоо	“Хүүхэд хамгаалал”, “Сэрэмжлүүлье” зэрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх 4 нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж, 4 удаагийн сургалтад 1500 гаруй хүүхэд, иргэдийг хамруулсан.	Нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж, 3000 гаруй хүүхэд, иргэдийг хамруулснаар хүний эрхийн зөрчлийн гаралт буурна.	12.0 сая төгрөг	Аймаг, сумдын ЗДТГ, Цагдаагийн газар
132	3	САХТЖҮЧ-5.5.2	Аймаг, сумдын Засаг дарга нарын гаргасан хэм хэмжээний актыг улсын нэгдсэн бүртгэлд /legalinfo/ бүртгүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Нэгдсэн бүртгэлд бүртгэгдсэн эсэх	Улсын нэгдсэн санд аймгийн Засаг даргын 2, ИТХ-ын 43 хэм хэмжээний акт бүртгэгдсэн.	Шинээр бүртгэгдсэн хэм хэмжээний актыг улсын нэгдсэн санд бүртгүүлнэ.	-	Аймаг, сумдын ЗДТГ
133	4	САХТЖҮЧ-ийн	Шинээр батлагдсан хууль тогтоомжуудаар аймгийн хэмжээнд сургалт,	Сургалт, сурталчилгааны тоо	Хууль эрх зүйн албан бус сургалт сурталчилгааг 23721 удаа хууль, эрх зүйн сургалт сурталчилгаа,	Шинээр батлагдсан хууль тогтоомжийн сургалтыг 17 сум, 6 тосгонд 25 агентлагт 2-оос доошгүй сургалтыг	Улсын болон орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө	Аймаг, сумдын ЗДТГ Хууль зүйн туслалцааны төв

		5.5.2 АЗДҮАХ-ийн 4.2.5	сурталчилгааг зохион байгуулж, сум, агентлагийн холбогдох мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах		туслалцаа зөвлөгөө мэдээллийг өгч ажилласан.	зохион мэргэжилтний чадавх дээшилнэ.	оруулалт, төсөл хөтөлбөр	
134	5		Хууль, тогтоомж сурталчлах, зөвлөгөө өгөх “Эрх зүйн хөтөч”-ийг багуудад ажиллуулж, сургалт, сурталчилгааны ажлыг иргэдэд хүртээмжтэй, ойлгомжтой байдлаар зохион байгуулах	Сургалт, сурталчилгаа, зөвлөгөө өгсөн тоо	17 сум, 6 тосгонд хууль тогтоомж сурталчлах, зөвлөгөө өгөх 50 эрх зүйн хөтчийг бэлтгэсэн.	17 сум, 6 тосгонд хууль тогтоомж сурталчлах, зөвлөгөө өгөх 50 эрх зүйн хөтчийг бэлтгэсэнээр 5000 орчим иргэнд сургалт сурталчилгаа зохион байгуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ
135	6	САХТЖҮЧ-ийн 5.5.2 АЗДҮАХ-ийн 4.2.5	Иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөө, хууль ёсыг дээдлэх хандлага, дадлыг төлөвшүүлэх, “Эрх зүйн боловсролыг иргэн бүрд” нөлөөллийн арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулах	Арга хэмжээний тоо, хамрагдсан иргэдийн тоо	Баруунбүрэн, Сант, Орхон, Орхонтуул, Шаамар, Алтанбулаг сумдад Хүний эрхийн сургалт зохион байгуулах төлөвлөгөөг гарган батлуулж, сургалт, зөвлөн туслах ажлыг зохион байгуулж, 170 гаруй иргэд, төрийн албан хаагчийг хамруулсан.	Сум, агентлагуудад хүний эрхийн сургалт, зөвлөн туслах нөлөөллийн арга хэмжээг 17 сум, 6 тосгон, 25 агентлагт зохион байгуулснаар иргэдийн хүний эрхийн талаарх боловсрол дээшилж, сум бүрд 500-аас доошгүй иргэдийг хамруулна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ
136	7	САХТЖҮЧ-ийн 5.5.2 АЗДҮАХ-ийн 4.2.5	“Хүний эрх хамгаалагч” сургагч багшийг бэлтгэн, сургагч багшаар дамжуулан хүний эрхийн мэдлэг ойлголтыг нэмэгдүүлэх ажлыг	Сургагч багшийн тоо Сургалтын тоо	-	“Хүний эрхийг хамгаалагч” 5 сургагч багштай болж, багшаар дамжуулан иргэдийн хүний эрхийн мэдлэг ойлголт нэмэгдэнэ.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ

			зохион байгуулах					
5.6 Авлигагүй засаглал								
Зорилт. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлыг нийтэд түгээн иргэд, төрийн албан хаагчдад авлига, албан тушаалын гэмт хэргээс ангид байх хандлагыг төлөвшүүлнэ.								
137	1	САХТЖҮЧ-ийн 5.6.1 АЗДҮАХ-ийн 4.2.4	Авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг гарахаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр төрийн албан хаагчдад танхимын болон цахим сургалтууд, зөвлөгөө дэмжлэг өгөх ажлыг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан сургалтын тоо, Зөвлөгөө, дэмжлэг өгсөн тоо	Урьдчилан сэргийлэх 12 удаагийн сургалтад 3000 гаруй иргэд, төрийн албан хаагчдыг хамруулсан. 17 сумдад зөвлөн туслах ажлыг 3 удаа, 23 агентлагийн 90 төрийн албан хаагч, 8 багийн 140 иргэн, 6 сургуулийн 287 сурагчийг хамруулсан.	Урьдчилан сэргийлэх 20 удаагийн сургалтад 5000 гаруй иргэд, төрийн албан хаагчдыг хамруулна. 17 сумдад зөвлөн туслах ажлыг 5 удаа, цахим болон танхимыг сургалтад 1000 гаруй иргэд, төрийн албан хаагчийг хамруулан зохион байгуулснаар авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн гаралт буурна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ
138	2	САХТЖҮЧ-ийн 5.6.1 АЗДҮАХ-ийн 4.2.4	“Шударга Удирдагч, Шударга Төрийн албан хаагч” аяныг аймгийн хэмжээнд үргэлжлүүлэн зохион байгуулах	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тоо	Аяны хүрээнд аймгийн хэмжээнд 10 арга хэмжээг зохион байгуулж, 500 гаруй төрийн албан хаагчдыг хамруулсан.	Аяны хүрээнд аймгийн хэмжээнд 10 арга хэмжээг зохион байгуулж, 1500 гаруй төрийн албан хаагчдыг хамруулна.	Орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ
139	3	САХТЖҮЧ-ийн 5.6.2 АЗДҮАХ-ийн 4.2.4	Олон нийтийг соён гэгээрүүлэх шударга ёсны тогтолцоог төлөвшүүлэх чиглэлээр видео шторк, контент, зураг хуудас зэргийг бэлтгэн нийтэд хүргэх ажлыг зохион байгуулах	Видео шторк, контент, зураг хуудас зэргийг нийтэд хүргэсэн тоо	70 орчим контентуудыг 22 агентлаг, 17 сум, 6 тосгонд иргэд, олон нийтэд хүргэн, нийт 889 иргэнд 1000 гаруй тараах материалыг олгон соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулсан.	17 сум, 6 тосгон, 22 агентлагт 2000 гаруй видео шторк, контент, зураг хуудсыг хүргэж сурталчилна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ
140	4	САХТЖҮЧ-ийн 5.6.1 АЗДҮАХ-ийн 4.2.4	Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан	Шударга байдлын үнэлгээний пункт	Аймгийн шударга байдлын үнэлгээ 2021 онд 76.3 оноогоор үнэлэгдсэн.	Аймгийн шударга байдлын үнэлгээг өмнөх оныхоос 0.7 пунктээр өснө.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ

			сэргийлэх ажил, арга хэмжээг зохион байгуулж Шударга байдлын үнэлгээг нэмэгдүүлэх					
--	--	--	--	--	--	--	--	--

ЗУРГАА.НОГООН ХӨГЖИЛ

Зорилго. Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглаж, дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлж, хүрээлэн буй орчны бохирдол, доройтлыг бууруулж, иргэдийн эрүүл орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

6.1 Байгалийн баялгийн үр өгөөж

Зорилт. Байгальд ээлтэй, ил тод, хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлнэ:

141	1	САХТЖҮЧ-ийн 6.1.1 АЗДҮАХ-ийн 3.2.7	Ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газруудад техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх	Нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ га-аар	10 аж ахуй нэгж 78.4 га талбайд нөхөн сэргээлт хийсэн .	Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн хэмжээг 200 га-аар нэмэгдүүлсэн байна.	Аж ахуй нэгжийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
142	2	САХТЖҮЧ-ийн 6.1.1	Уул уурхайн үйл ажиллагаанд тавих иргэдийн хяналтыг сайжруулж, биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг нэмэгдүүлэх	Хяналтын тоо	Уул уурхайн иргэний хяналтыг хийж ажиллаж байна.	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг нэмэгдүүлж, уул уурхайд тавих хяналтыг сум бүрд 2-оос доошгүй удаа зохион байгуулна.	Аж ахуй нэгжийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ

6.2 Үнэт баялаг ус

Зорилт. Усны нөөцийг хамгаалж, хуримтлал бий болгож, хомсдол бохирдлоос сэргийлнэ.

143	1	САХТЖҮЧ-ийн 6.2.1	Булаг шандын эхийг хамгаалж, ундарга урсцыг нэмэгдүүлэх	Хамгаалагдсан булаг шандын тоо	4 булаг шандын эхийг хашиж хамгаалсан.	Баруунбүрэн, Орхон, Орхонтуул, Сант, Хүдэр сумдын 5 булаг шандын эхийг хамгаалсан байна	БХНСАХЗ 20,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
144	2	Бодлогын хэлтсийн санал	Усны хэрэглээний талаар зөв мэдлэг, хандлага, дадлыг бий болгох сургалт	Зохион байгуулсан эсэх	2018-2021 онуудад 6000 гаруй хүнд сургалтад хамруулсан байна.	Нийт хүн амд сурталчлах ажлыг зохион байгуулсан байна.	БХНСАХЗ 3,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ

			сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах					
145	3	САХТЖҮЧ-ийн 6.2.2	Орхон суманд хөв цөөрөм байгуулах	Байгуулагдсан Хөв цөөрмийн тоо	2022 онд Орхонтуул суманд хөв цөөрөм байгуулсан.	Судалгааг хийж, хөв цөөрөм байгуулсан байна.	БХНСАХЗ 180,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
146	4	БОАЖГ санал	Усан орчны хяналт мониторингийн цэгийг Мандал, Сайхан, Сүхбаатар суманд байгуулах	-	Тухайн усны төлөв, хөрсний динамик ууршилт, шүүрэлт зэргийг тодорхойлсон байна.	Хяналтын цэг бий болсон байна.	БХНСАХЗ	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
147	5	Бодлогын хэлтсийн санал	Хараа Ерөө, Орхон-Чулуут сав газрын захиргаатай хамтран голын эрэг орчмын газрыг бургасжуулах	Бургасжуулсан талбайн хэмжээ	Сав газар тус жил 5,0 га газар бургасжуулдаг.	Голын эрэг орчмын 10 га газрыг бургасжуулсан байна.	БХНСАХЗ	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
6.3 Хүртээмжтэй ногоон хөгжил								
Зорилт. Байгальд ээлтэй дэвшилтэт ногоон технологи нэвтрүүлэн, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох бодлогыг хэрэгжүүлнэ.								
148	1	САХТЖҮЧ 6.3.1	“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн, цөлжилтийг бууруулах ажлын хүрээнд хомсдол доройтолд орсон талбайд ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгүүлэх	Ойжуулсан талбай га-гар	Мандал сумын “Хар модот” нэртэй газар 160 га талбайд “Ойн хүрэм” ХХК 160 га талбайд ойжуулалтын ажлыг 191,0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар хийж гүйцэтгэсэн.	300 га талбайд ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгүүлсэн байна.	БХНСАХЗ	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
149	2	САХТЖҮЧ 6.3.1	Нэн ховор, ховор амьтдын судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх	Нэн ховор, ховор амьтдын судалгаа хийгдсэн эсэх	Алтанбулаг, Хүдэр, Ерөө Мандал, Баянгол сумдын нэн ховор, ховор амьтдын судалгааг хийлгүүлсэн.	Аймгийн хэмжээнд агнуур зохион байгуулалтын ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн байна.	20,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
150	3	АЗДЗАХ 5.1.2	Нэн ховор, ховор ургамлын судалгаанд тулгуурлан нэн ховор, ховор	Ховор ургамлыг тарималжуулсан талбай	2022 онд Ерөө, Баруунбүрэн суманд жимсгэнэт өрөл, цээнэ ургамлыг тарималжуулсан.	Хушаат, Баруунбүрэн, Сант сумдад эгэл бавран, цээнэ, зэрэг ховор ургамлыг тарималжуулсан байна.	20,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ

			ургамлыг тарималжуулах					
151	4	АЗДҮАХ 5.1.2	Сибирь хуш, сибирь жодоо, сибирь гацуур зэрэг ховор зүйлийн модны тарьцаар ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгүүлэх	Ойжуулалт хийсэн талбайн хэмжээ	2022 онд Ерөө суманд ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгүүлсэн.	50 га талбайд ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгүүлсэн байна.	60,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
152	5	АЗДҮАХ 5.1.2	Голыг эрэг орчмыг бургасжуулах	Бургасжуулсан талбайн хэмжээ	2022 онд Мандал сумын Хараа голын эрэг орчмыг газрыг бургасжуулах ажлыг 59 800 000 төгрөгөөр "Тэнгэрлэг ой" ХХК гүйцэтгэсэн.	5 га талбайд бургасжуулах ажлыг гүйцэтгүүлнэ.	56,3 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
153	6	АЗДҮАХ 5.1.2	Хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах	Ойн зурвас байгуулсан талбайн хэмжээ	Алтанбулаг, Орхон, Сайхан, Сүхбаатар суманд тус бүр 5 га талбайд хамгаалалтын ойн зурвас байгуулсан.	20 га талбайд ойн зурвас байгуулсан байна.	225,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
154	7	АЗДҮАХ 5.1.2	Ойн хөнөөлт шавжийн тэмцлийг ажлыг онгоц, үүргийн шүршигч ашиглан гүйцэтгүүлэх	Тэмцлийн ажил явуулсан талбайн хэмжээ	2022 онд 5000 га талбайд 191 сая төгрөгөөр тэмцлийн ажил явуулсан.	10000 га талбайд тэмцлийн ажлыг гүйцэтгүүлнэ.	400,0 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
155	8	МУЕ-н 58 тоот зарлиг, ЗГ-ын 350 тоот тогтоол	Боргоцойн цех байгуулах /зураг төслийг боловсруулна/	Боргоцойн цех байгуулсан эсэх	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлаар боргоцой цех байгуулж байгаагүй.	Ерөө, Мандал суманд боргоцойн цех байгуулсан байна.	200 сая төгрөг	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ

ДОЛОО.АМАР ТАЙВАН, АЮУЛГҮЙ НИЙГЭМ

Зорилго. Батлан хамгаалах бодлого, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг чиг үүргийнхээ хүрээнд зохион байгуулж, төрийн болон нийгмийн үйлчилгээний чанар, үр ашгийг дээшлүүлнэ.

7.1 Зэвсэгт хүчин

Зорилт. Батлан хамгаалах бодлого, хууль тогтоомжийг ард иргэдэд сурталчилснаар иргэдийн иргэний цэргийн үүргээ биелүүлэх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлнэ.

156	1	САХТЖҮЧ 7.1.2 АЗДҮАХ-ийн 4.3.4	“Орон нутгийн хамгаалалтын төлөвлөгөө”-ний дагуу томилгоот нэгжийн үүрэг гүйцэтгэх бэлэн байдал, бэлтгэлийг хангах сургалтыг зохион байгуулах	Бие бүрэлдэхүүний хамралтын хувь	Сумдын Засаг даргын Тамгын газрын дарга нар болон багийн Засаг дарга нарт сургалтыг зохион байгуулсан	Орон нутгийн хамгаалалтын томилгоот нэгжийн 1 сумангийн бүрэлдэхүүний 60 хүртэлх хувийг хамруулна.	15.0 сая төгрөг	Аймаг сумдын ЗДТГ
157	2	САХТЖҮЧ 7.1.1 АЗДҮАХ-ийн 4.3.1	Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийг хамгаалах арга хэмжээг зохион байгуулах	Өвчин эмгэгтэй цэргийн насны залуучуудын эрүүлжүүлэлтийн хувь	2022 онд нийт залуусын 78 хувь нь өвчлөлтэй байна.	Өвчлөлийг 10 хүртэл хувиар бууруулна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг сумдын ЗДТГ-ын ЦШ, ЭМГ,
158	3	САХТЖҮЧ 7.1.1 АЗДҮАХ-ийн 4.3.1	“Эрүүл иргэн-Энхийн манаа” сэдвийн хүрээнд идэрчүүдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх сургалтыг зохион байгуулах	Сургалтад хамрагдсан Ерөнхий боловсролын ахлах ангийн сурагчдын тоо	“Эрүүл иргэн-Энхийн манаа” сэдэвт 2 удаагийн сургалтыг зохион байгуулсан.	“Эрүүл иргэн-Энхийн манаа” сэдэвт 2 удаагийн сургалтад Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн сурагчдын 80 хүртэлх хувийг хамруулна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг сумдын ЗДТГ
159	4	САХТЖҮЧ 7.1.2 АЗДҮАХ-ийн 4.3.1	Цэргийн штабын “Сургалтын төв”-ийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлэх	Тухайн жилд хэрэгжүүлсэн ажлын гүйцэтгэлийн хувь	Сургалтын төвийн газрын хашааны суурь ухаж тэмдэглэгээ хийсэн. Гүйцэтгэлийн хувь 5 хувьтай байна.	Сургалтын төвийн бүтээн байгуулалтын ажлын 50 хувийг гүйцэтгэнэ.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг сумдын ЗДТГ
160	5	САХТЖҮЧ 7.1.5 АЗДҮАХ-ийн 4.3.3	Аймгийн Засаг даргын нэрэмжит цэрэг спортын цогцолбор “Дөл” тэмцээнийг зохион байгуулах	Хамрагдсан суралцагчдын тоо	Аймгийн болон Улсын аварга шалгаруулах тэмцээнд 13 багийн 143 суралцагч оролцсон.	Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн сурагчдын 34 сургуулийн 810 хүртэлх суралцагчдыг хамруулна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг сумдын ЗДТГ

7.2.Дархан хил

Зорилт. Улсын хил хамгаалалтад иргэд, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төрийн болон хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, хил хамгаалах албаны бэлэн байдлыг дээшлүүлнэ.

161	1	САХТЖҮЧ-ийн	Шороон зурвасыг сэргээх, шинээр	Шороон зурвасыг	Хар горхи, Хутаг-Өндөр дахь заставуудын хариуцсан хэсэгт 70 км шороон зурвасыг	Хилийн хариуцсан хэсгийн 100.2 км газар, мөр хянах шороон зурвасыг 2 удаа	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ, БОАЖГ Хилийн ангиуд
-----	---	-------------	---------------------------------	-----------------	--	---	--------------------------------	---

		7.2.1	байгуулах	сэргээх болон зурвасын хэмжээ	сэргээсэн.	сэргээснээр хилийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлсэн байна.		
162	2		Хилийн цэргийн салбаруудыг мотоциклээр хангах	Хангагдсан мотоциклийн тоо	Мотоциклээр хангагдаагүй.	Хилийн цэргийн 7 салбарт дэмжлэг үзүүлсэн байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ Хилийн ангиуд
163	3		Сэлэнгэ аймаг төв (Сүхбаатар сум)-ын байрлалд 8 айлын орон сууц шинээр барих	Нийгмийн баталгааг хангах	Алба хаагчдын орон сууцны хүрэлцээ хангалтгүй.	Алба хаагчдын ажиллаж амьдрах нөхцөл сайжирсан байна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ
7.3.Хүн, нийгмийн амар, тайван байдал								
Зорилт. Улсын батлан хамгаалах чадавхыг бэхжүүлж, хүний эрх, эрх чөлөө, нийгмийн дэг журам, иргэдийн амьдрах орчны аюулгүй байдлыг хангах, гамшгийн эрсдэлийг бууруулах замаар хүн, нийгмийн амар, тайван аюулгүй байдлыг хангана.								
164	1	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1, 7.3.2, 7.4.3, 7.4.6 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Гэмт хэрэг, зөрчил болон болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх, ажилд төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, сумдад хууль сурталчлах өдрийг зохион байгуулна.	Хууль сурталчлах өдрийг зохион байгуулсан эсэх	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зохицуулах зөвлөлтэй хамтран болзолт уралдааныг зарлан ажиллаж байна. 2022 онд хууль сурталчлах арга хэмжээг 7 удаа зохион байгуулсан.	Төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран 17 сум, 6 тосгонд хууль сурталчлах өдрийг зохион байгуулна.	орон нутгийн төсөв хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСАЗЗ Хууль сахиулах байгууллагууд
165	2	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1, 7.3.2, 7.4.3, 7.4.6 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Шинэ төрлийн /цахим залилан, хар тамхи, мансууруулах бодис, хүн худалдаалах, кибер/ гэмт хэрэгтэй тэмцэх, таслан зогсоох	Гэмт хэрэг, зөрчлийн хувь	2022 оны 10 сарын байдлаар цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 4 бүртгэгдэж өмнөх оны мөн үеэс 2 нэгжээр, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис 2 бүртгэгдэж	Шинэ төрлийн гэмт хэрэг, зөрчлийн гаралт 2-5 хувиар буурна.	ГХУСАЗС3-ийн зардал орон нутгийн төсөв төсөл,	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСАЗС3 Хууль сахиулах байгууллагууд

			олон талт ажил, арга хэмжээ зохион байгуулах		өмнөх оны мөн үеэс 6 нэгжээр тус тус буурсан.		хөтөлбөр	
166	3	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1, 7.3.2, 7.4.3, 7.4.6 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Хил залгаа аймаг орон нутгийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөл, тусгай чиг үүрэг бүхий байгууллагуудтай хамтран ажиллах	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тоо	-	Жилд 2-оос доошгүй ажил, арга хэмжээг зохион байгуулсан байна.	ГХУСА33-ийн зардал орон нутгийн төсөв, төсөл, хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСА33 Хууль сахиулах байгууллагууд
167	4	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1, 7.3.2, 7.4.3, 7.4.6 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Гэр бүлийн болон хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг бууруулах, таслан зогсооход төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, өрх, гэр бүлийн аюулгүй амьдрах орчныг бүрдүүлэх	Арга хэмжээ зохион байгуулсан эсэх	Хүүхэд хамгаалал, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх чиглэлээр нийт 9 ажил арга хэмжээг зохион байгуулснаар Гэр бүлийн хүчирхийллийн эсрэг гэмт хэрэг 2 нэгжээр буурч 1 хэрэг бүртгэгдсэн. Мөн Хүүхдийн эрхийн Хууль зүйн хороогоор 18 хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлж өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 0.9 хувиар буурсан байна	Аймгийн хэмжээнд энэ төрлийн гэмт хэрэг зөрчлийг бууруулахад иргэний нийгмийн байгууллага, иргэдийн оролцоог хангасан сургалт сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСА33 Цагдаагийн газар Хамтарсан баг, ГБХЗХГ, ХЭХЗХ
7.4 Хууль сахиулах салбарын хөгжил								
Зорилт.Хууль сахиулах байгууллагуудын хамтын ажиллагааг бэхжүүлж, шинэ түвшинд гаргана.								
168	1	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1, 7.3.3, 7.4.1 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Гэмт хэрэг, зөрчил ихээр үйлдэгддэг цэгүүдэд дэвшилтэт технологи бүхий камержуулалтын нэгдсэн системийг нэвтрүүлж, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх	Камержуулсан цэгийн тоо	Мандал сумын төвийн багуудын гудамж талбайд 40 цэгт, хөдөлгөөнт 20 ширхэг, 1 чигийн 120 ширхэг, тусгай зориулалтын 5 ширхэг, нийт 145 ширхэг хяналтын камерыг 244,000,000 төгрөгөөр гүйцэтгүүлэн ажиллаж байна. Ажлын явц 90	Камержуулалтын нэгдсэн системийг нэвтрүүлж, 16 цэгт чиглэлийн 21, хөдөлгөөнт 12 камерыг байршуулснаар гэмт хэрэг, зөрчлийн гаралт буурсан байна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСА33 Цагдаагийн газар, ААНБ

			нөхцөлийг бүрдүүлэх		хувьтай байна.			
169	2	САХТЖҮЧ-ийн 7.4.2 АЗДҮАХ-ийн 4.2.9	Гэмт хэрэг, зөрчлийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах боломж, нөхцөлийг дээшлүүлэхэд хууль сахиулах байгууллагуудын хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлэх	Хохирол нөхөн төлүүлэлтийн хувь	Гэмт хэрэг зөрчлийн улмаас иргэн, байгууллага аж ахуйн нэгжид учирсан 2,724,200,000 төгрөгийн хохирлоос Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаагаар 616,3 сая буюу 24,3 хувийг төлүүлсэн. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад иргэн, ААНБ-д учирсан 5,348,170,000 төгрөгийн хохирлоос 2,269,690,000 төгрөгийн хохирлыг барагдуулж, нөхөн төлүүлэлтийн хувь 42.4 хувь байна.	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг гүйцэтгэх нөхөн төлүүлэлтийг 30 хувьд хүргэж, Гэмт хэрэг, зөрчлийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэлт 50 хувьд хүргэнэ.	-	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСА33 Цагдаагийн газар Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар
170	3	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1, 7.4.4 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх ажилд төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, мал хулгайлах гэмт хэргийн гаралтыг бууруулах	Гэмт хэргийн тоо	Мал хулгайлах гэмт хэрэг 2022 оны байдлаар 51 бүртгэгдсэн. Энэ нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 18 хэргээр буюу 54,4 хувиар өссөн.	Гэмт хэргийн гаралтыг 10 хувиар бууруулсан байна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСА33 Цагдаагийн газар
171	4	САХТЖҮЧ-ийн 7.4.5 АЗДҮАХ-ийн 4.2.6	Тусгай чиг үүргийн байгууллагуудын ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулж, мэргэшсэн	Ажиллах орчин сайжирсан эсэх	Зарим байгууллагууд нь өөрийн байргүй, мөн 10-20 хувийн хүний нөөц дутуу ажиллаж байна.	Ажилтан, албан хаагч нарын ажиллах таатай нөхцөл бүрдэж, төрийн үйлчилгээний тасралтгүй байдал хангагдана. Хүний нөөцийг бүрэн	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумдын ЗДТГ, Хууль сахиулах байгууллагууд

			чадварлаг хүний нөөцийг бүрдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх			бүрдүүлсэн байна.		
172	5	САХТЖҮЧ-ийн 7.3.1 АЗДҮАХ-ийн 4.2.3	Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлэх	Хамтран ажиллах байгууллагын тоо	Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэг 83 бүртгэгдэж өмнөх онтой харьцуулахад 19 нэгжээр өссөн байна.	Хамтран ажилласанаар энэ төрлийн гэмт хэрэг, зөрчлийн илрүүлэлт нэмэгдэж, гэмт хэрэг, зөрчлийн гаралт 2-10 нэгжээр буурсан байна.	ГХУСА33-ийн зардал орон нутгийн төсөв төсөл, хөтөлбөр	Аймаг, сумдын ЗДТГ ГХУСА33 Хууль сахиулах байгууллагууд

7.5 Мэдээллийн аюулгүй байдал

Зорилт.Улсын бүртгэлийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэн хүртээмжтэй, шуурхай хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлж, эх нотлох баримтыг бүрэн цахимжуулан, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангаж, төрийн ой санамжийг нэмэгдүүлнэ.

173	1		Архивын барилга барих ажлын хүрээнд барилгын зураг төсвийг хийлгэх.	Зураг төсөв гаргах төсөв	Санхүүжилтийг шийдвэрлүүлэхээр холбогдох байгууллагуудад саналыг уламжилсан.	Архивын зориулалтын барилга барих урьдчилсан нөхцөлийг бүрдүүлж, зураг төсвийг хийлгэсэн байна.	Улсын болон орон нутгийн төсөв	АЗДТГ ХЭЗХ
174	2	САХТЖҮЧ-ийн 7.4.10 АЗДҮАХ-ийн 4.2.6	Архивын баримтыг цахимжуулах ажлыг үргэлжлүүлэх	Иж бүрэн цахим хэлбэрт шилжүүлсэн хөмрөг, хадгаламжийн нэгжийн тоо	13 хөмрөгийн 340 хадгаламжийн нэгжийг цахимжуулсан.	12 хөмрөгийн 494 хадгаламжийн нэгж, 72352 хуудас цаасан суурьтай баримтыг цахим хэлбэрт шилжүүлж, агуулга тодорхойлон Төрийн архивын "Archive eDoc" системд оруулна.	Орон нутгийн төсвөөс	АЗДТГ ХЭЗХ
175	3	САХТЖҮЧ-ийн 7.4.8 АЗДҮАХ-ийн 4.2.7	Иргэдэд тоон гарын үсгийн олгох ажлыг бүрэн дуусгах	16-аас дээш насны хамрагдсан иргэдийн тоо	Тоон гарын үсгийг 12722 иргэнд олгосон.	Тоон гарын үсгийг 73802 иргэнд олгосон байна.	Улсын төсөв	АЗДТГ УБХ
176	4	САХТЖҮЧ-ийн 7.4.9	Улсын бүртгэлийн мэдээлэл солилцоо болон дундын мэдээллийн	ГЗБГЗЗГ, нотариатуудтай дундын мэдээллийн	Дундын мэдээллийн санд 60 гаруй байгууллагын 2412 мэдээллийг иргэдэд	Иргэдэд газар эзэмших, ашиглах бүртгэлийн мэдээллийг цахимаар бүрэн олгосон байна.	Улсын төсөв, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар	ГЗБГЗЗГ, УБХ

		УБЕГ-ын 2021-2024 оны үйл ажиллагааны стратеги төлөвлөгөө	сангийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх, Нотариатчтай дундын мэдээллийн сангаар мэдээлэл солилцдог арга хэлбэрт шилжиж ажиллах	сангаар солилцсон бүртгэлийн тоо	олгосон байна.			
НАЙМ. БУС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ								
Зорилго. Хүн амын эрүүл орчинд, ая тухтай амьдрах нөхцөлийг тогтвортой сайжруулна.								
8.1 Дэд бүтэц								
Зорилт. ``Хот суурин газрын дэд бүтцийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, ухаалаг технологийн шинэчлэл хийнэ.								
177	1	АЗДҮАХ 3.5.16 САХТЖҮЧ 8.1.7	Сант сумын Ивэн голын боомтын үерийн хамгаалалтын барилга байгууламжийг байгуулах, Алтанбулаг, Орхонтуул сумдын гүүр барих ажлыг дуусгаж байнгын ашиглалтад хүлээн авах	Бетонон гүүр барьж, ашиглалтад орсон эсэх	Алтанбулаг сумын Хярааны голын гүүрний ажил 95 хувьтай, Орхонтуул сумын Орхон голын төмөр бетон гүүр барих ажил 90 хувь, Сант сумын Ивэн голын ийн гүйцэтгэлтэй байна.	Алтанбулаг, Орхонтуул Сант сумдын гүүр гүүрэн байгууламжийг барьж ашиглалтад оруулна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 3,1 тэрбум төгрөг	Аймгийн ЗДТГ ГХБХБГ
178	2	АЗДҮАХ-ийн 3.5.18	Сүхбаатар сумын дулааны станцын зуухны шинэчлэлийн ажлыг хэрэгжүүлэх	Уурын зуухны шинэчлэл хийгдсэн эсэх	2022 онд суурилуулахаар худалдан авах ажиллагаа тендер Эрчим хүчний яаман дээр зарлагдсан.	Зуухны шинэчлэлийг хийсэн байна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 1,6 тэрбум төгрөг	АЙМГИЙН ЗДТГ, Сүхбаатар сумын ЗДТГ, ГХБХБГ
179	3	АЗДҮАХ 3.5.2	Алтанбулаг сумыг Жишиг сум төслийн хүрээнд дулааны уурын зуух, шугам сүлжээний засварын ажлыг бүрэн хийж гүйцэтгүүлэх	Хөтөлбөрт хамруулсан эсэх	Хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэж, 2021 онд орон нутгийн хөгжлийн сангаар Алтанбулаг сумын гэр хорооллыг инженерийн шугам, дэд бүтцэд холбоход 100,6 сая төгрөгийг гарган хийсэн.	Хөтөлбөрийн дагуу жишиг сумын төсөвт ажлууд хийгдэж эхэлсэн байна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 4,0 тэрбум төгрөг	АЙМГИЙН ЗДТГ, Алтанбулаг сумын ЗДТГ, ГХБХБГ

180	4	САХТЖҮЧ 8.1.5	Хаягжуулалтын зургийг боловсруулж батлуулах, иргэд олон нийтэд сурталчилж, зохион байгуулах	Хаягжуулалтын хувь	Аймгийн 17 сумын 59284 нэгж талбар, 28118 барилга, 3870 гудамжийг хаягийн мэдээллийн санд баталгаажуулан хаягжуулалтыг хийсэн.	Сумдын гэр хорооллын хаягжуулалтыг 25 хувьд хүргэнэ.	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг сумын ЗДТГ, ГХБХБГ
181	5	САХТЖҮЧ 8.1.5	Зарим сумдын дулааны эх үүсвэр, уурын зуухны найдвартай үйл ажиллагааг сайжруулах	Сайжруулсан уурын зуухны тоо	Уурын зуухны засвар, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлийг хийх шаардлагатай	Сум тосгодын 3 зуухны үйл ажиллагааг сайжруулсан байна.	Аж ахуйн нэгж байгууллагын хөрөнгө оруулалт	Эрчим хүчний зохицуулах зөвлөл
			Зарим сумдын орон сууц болон гэр хорооллын гудамжны гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлэх	Гэрэлтүүлгийн тоо	Аймгийн хэмжээнд 9500 гэрэлтүүлэг байна.	Сумдад 500 гэрэлтүүлэг нэмж суурилуулсан байна.	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг сумын ЗДТГ,
8.2 Аялал жуулчлал								
Зорилт. Байгалийн өвөрмөц тогтоц, үзэсгэлэнт байгаль, түүх, соёлын өвийг түшиглэн тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.								
182	1	САХТЖҮЧ 8.2.3	Төрийн бус байгууллагатай хамтран Сэлэнгэ аймгийн аялал жуулчлалын салбарыг сурталчлах бүрэн хэмжээний кино контент хийлгэх	Бүрэн хэмжээний кино контенттой болох	Үзэсгэлэнт газруудыг сурталчилсан гар утасны апп боловсруулан хэрэглээнд ашиглахад бэлэн болгосон.	17 сум 6 тосгоны байгалийн үзэсгэлэнт, өвөрмөц тогтоц бүхий, түүх дурсгал, соёлын үнэт зүйлүүдэд тулгуурлан бүрэн хэмжээний танилцуулга кинотой болсон байна.	Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
183	2	САХТЖҮЧ 8.2.3	Аялал жуулчлалын салбарын хүний нөөцийг сургах, мэргэшүүлэх	Аялал жуулчлалын салбарын хүний нөөцийг сургах, мэргэшүүлэх сургалтын тоо	2019, 2020 онуудад Аялал жуулчлалын холбоотой хамтран хүний нөөцийг чадавхжуулах сургалтын 4 удаа зохион байгуулсан.	Аялал жуулчлалын салбарын 3 удаагийн уулзалт зөвлөгөөн сургалтаар 600 гаруй аялал жуулчлалын бизнес эрхлэгч, иргэдийг хамруулна.	Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ
184	3	САХТЖҮЧ 8.2.3	Аялал жуулчлалын салбарт үйл ажиллагаа	Уулзалт зөвлөгөөний тоо	2022 оны 06 дугаар сарын 15-нд аялал жуулчлалын	Аялал жуулчлалын салбарын 3 удаагийн уулзалт зөвлөгөөн	Улсын болон орон нутгийн төсвийн	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ

			эрхлэгчдийн дунд уулзалт, зөвлөгөөнийг тогтмол зохион байгуулах		зөвлөгөөнийг зохион байгуулсан.	сургалтыг зохион байгуулснаар үйл ажиллагаанд нь ахиц гарсан байна.	хөрөнгө оруулалт	
185	4	САХТЖҮЧ 8.2.3	Баруунбүрэн сумын Амарбаясгалант хийдийн орчимд био ариун цэврийн байгууламж, ангилан ялгадаг төвлөрсөн хогийн цэг байгуулах	Ариун цэврийн байгууламж баригдсан эсэх	2022 оны 07 дугаар сарын хяналт шалгалтаар санал гаргасан.	Шинээр ариун цэврийн байгууламж, хог хаягдлын цэг байгуулж цэвэр орчин бүрдсэн байна.	Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулалтаар	Аймгийн БОАЖГ Сумдын ЗДТГ, ААН

8.3. Тогтвортой хөдөө аж ахуй

Зорилт. Цаг уурын өөрчлөлтөд дасан зохицсон цогц, ухаалаг хөдөө аж ахуйг хөгжүүлж, эрүүл, аюулгүй хүнсний хангамжийг нэмэгдүүлнэ.

186	1	МУИХ-ын 36-р дугаар тогтоол	“Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” аймгийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулах	Төлөвлөгөө баталсан эсэх	Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 06 дугаар сарын 17-ны №36 тогтоолоор Улсын хэмжээнд хэрэгжих арга хэмжээний төлөвлөгөө батлагдсан.	“Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал” хөдөлгөөний хүрээнд төлөвлөгөө боловсруулан батлуулж, хэрэгжиж эхэлсэн байна.	Улсын болон Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумын ЗДТГ, ХХААГ
187	2	МУИХ-ын 36-р дугаар тогтоол	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн бяслалт, төмс боловсруулах үйлдвэрийг шинээр байгуулахад аж ахуй дэмжлэг үзүүлэх	Үйлдвэр байгуулсан эсэх	Аймгийн хэмжээнд сүү, сүүн бүтээгдэхүүний 11, бяслалтын 1 үйлдвэр үйл ажиллагаагаа явуулж байна.	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн боловсруулах, хадгалах, бяслалтын үйлдвэр, цардуулын үйлдвэр байгуулахад аж ахуй нэгжийг хөнгөлөлттэй зээлд хамруулсан байна.	Улсын болон Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумын ЗДТГ, ХХААГ
188	3	МУИХ-ын 36-р дугаар тогтоол	Нийтийн хоолны үйлчилгээг сайжруулах ажил арга хэмжээг зохион байгуулах	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	Хүнсний хоол үйлдвэрлэгч, иргэд аж ахуйн нэгжүүдэд зориулсан сургалтыг зохион байгуулж 250 гаруй төлөөлөл оролцсон.	2 удаагийн нийтийн хоол үйлдвэрлэгчдийн мэдлэг ур чадвар дээшилж, үйлчилгээ сайжирсан байна.	Улсын болон Орон нутгийн төсөв	Аймаг, сумын ЗДТГ, ХХААГ
189	4	САХТЖҮЧ-ийн 3.1.5	Өвлийн нарлаг болон нийлэг	Өвлийн нарлаг болон нийлэг	Өвлийн нарлаг 900 м ² хүлэмжээс жилд 23,6	1 ширхэг буюу 450 м ² өвлийн нарлаг хүлэмж,	Аж ахуйн нэгжийн	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ

			хальсан хүлэмжийн тариалалт, зоорины аж ахуй эрхлэлтийг дэмжиж шинэ ургацын ногооны хангамжийг нэмэгдүүлэх	хальсан хүлэмжийн тоо, Зоорины багтаамжийн хэмжээ	тонн ургац, зуны нийллэг хальсан 28,3 га хүлэмжээс 562,9 тн ургац хураан авч, Баянгол, Ерөө, Сайхан сумдад өвлийн нарлаг хүлэмж 4 ширхэг байна.	30 ширхэг буюу 3600 м ² зуны нийлэг хальсан хүлэмжийг байгуулж, ургацыг 10 хувиар нэмэгдүүлж, жилийн 4 улиралд эрүүл ургацаар ард иргэдийг хангах нөхцөл бүрдэнэ.	хөрөнгөөр	
190	5	САХТЖҮЧ /3.1.2/	Тариалангийн талбайн хөрсний үржил шимийг хамгаалах зорилгоор ойн зурвас байгуулах	Тариалангийн талбайн ойн зурвасын хэмжээ	Тариалангийн талбайд 159 га-д нийт 29,9 км ойн зурвасыг байгуулсан.	Ойн зурвасын хэмжээг 100 км-ээр нэмэгдүүлнэ.	Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгөөр	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ
191	6	АЗДҮАХ-ийн /3.1.6/	“Жимс жимсгэнэ” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн, тариалах талбайн хэмжээ нэр төрлийг олшруулж, сумдад жимсний суулгацын палантаци байгуулж, боловсруулах цех байгуулахыг дэмжиж ажиллах	Жимс, жимсгэнийн тариалалтын хэмжээ	2022 онд шинээр жимст цэцэрлэгийн 30.1 га талбайд чацаргана, үхрийн нүд, алим, чавга, бусад жимс, жимсгэнийн нийт 39900 ширхэг тарьц бутыг тариалаад байна.	Жимс, жимсгэнэ тариалсан талбайг 10 хувиар нэмэгдүүлж 118,4 га-д хүргэн тариалж ургацыг 4,0 мянган тоннд хүргэн боловсруулах. Чацарганын тос гаргах шахагч машиныг жимс жимсгэнэ их тариалдаг Шаамар, Баянгол, Сүхбаатар, Мандал, Зүүнбүрэн суманд байгуулахад дэмжлэг үзүүлсэн байна.	Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ
192	7	САХТЖҮЧ /3.1.5/	Зоорь, агуулах, элеваторыг бүртгэж, паспортжуулах ажлыг Барилгын тухай хуульд заасны дагуу зохион байгуулах	Бүртгэж, паспортжуулсан зоорь агуулах, элеваторын тоо	Зоорь, агуулах, элеваторыг паспортжуулж бүртгэлжүүлэх ажил хийгдээгүй	Аймгийн хэмжээнд 47480 тн багтаамжтай 78 ширхэг элеватор, 36,7 мянган тн багтаамжтай зоорийг бүртгэж, паспортжуулсан байна.	Орон нутгийн төсөв төгрөг	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ
193	8	ХХААХҮЯ-ны Сайдтай байгуулсан	Услалтын системийн ашиглалтыг	Усалгаатай талбайн хэмжээ	5328 га усалгаатай талбайд улаанбуудай тариалж, жилд	Улаанбуудай тариалах усалгаатай талбайн хэмжээг 300 га-р	Аж ахуй нэгжийн хөрөнгөөр	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ

		ХХААГ-ын даргын гэрээ, Сэлэнгэ аймгийг 2020-2025 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл	сайжруулж, усалгаатай тариалангийн талбайг нэмэгдүүлэх		дунджаар усалгаатай тариаланг 200 га-гаар нэмэгдүүлсэн байна.	нэмэгдүүлнэ.		
194	9	ХХААХҮЯ-ны Сайдтай байгуулсан гэрээ	Газар тариалангийн бүртгэлийн нэгдсэн цахим мэдээллийн санг бий болгох /plant.mofa.gov.mn/ бүртгэх	Газар тариалангийн нэгдсэн бүртгэлийн системд аймгийн хэмжээнд 17 сумын тариаланчдыг бүртгэх	-	Аймгийн хэмжээнд газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхэлдэг 304 аж ахуй нэгж, 199 иргэн, төмс хүнсний ногооны 33 аж ахуй нэгж, 2251 иргэний нийт 305,5 мянган га газрыг бүртгэж, ургамлын сортыг бүртгэлжүүлсэн байна.	Орон нутгийн төсөв 10 сая төгрөг	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ
195	10	АЗДҮАХ-ийн 3.1.7	Тариалангийн бүс нутагт эрчимжсэн мал аж ахуй суурин, хагас суурин мал аж ахуйг эрхлэх бэлчээрийн мал аж ахуйгаас татгалзаж, "Сэлэнгэ малчин" хөтөлбөр боловсруулж, "Сэлэнгэ мах", "Сэлэнгэ сүү", "Нарийн нарийвтар ноост хонь" төслийг хэрэгжүүлнэ.	Тариалангийн бүс нутагт эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэх нөхцөлийг бүрдүүлэн ажиллах	Аймгийн хэмжээнд жилд дунджаар 370-410 мянган толгой малыг зах зээлд борлуулж 15-16 мянган тн мах үйлдвэрлэж дотооддоо болон Улаанбаатар, Дархан-Уул, Орхон аймагт нийлүүлдэг. 2022 онд 17369 адуу, 10786 үхэр, 68201 хонь, 50444 ямаа нийт 146800 толгой мал, 3139,6 тн махыг зах зээлд, нийлүүлээд байна	2023 онд хүнсэнд 101655 толгой мал, зах зээлд 544663 толгой малыг дотооддоо нийлүүлсэн байна.	Орон нутгийн төсөв	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ
196	11	ЗГҮАХ-3.3.4	Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах, малын бэлчээрийн нөөцийг	Шинээр гаргасан худгийн тоо	2022 онд бэлчээр усжуулах чиглэлээр шинээр улсын төсвөөр 4 худаг, орон нутгийн төсвөөр 6 худаг,	6 худаг шинээр гаргасан байна.	Орон нутгийн төсөв 180 сая төгрөг	Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ

			нэмэгдүүлэх, хамгаалах, нөхөн сэргээх, тогтвортой байдлыг хангах		малчдын өөрсдийн хөрөнгөөр 5 худаг гаргасан.			
197	12		BSL-2 дугаар зэрэглэлийн лабораторийн барилгыг ашиглалтад оруулах	Ашиглалтад орсон эсэх	Мал эмнэлгийн 2 дугаар зэрэглэлийн лабораторийн барилгын ажил 80 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	Мал эмнэлгийн 2 дугаар зэрэглэлийн лаборатори бий болсноор ОХУ- руу малын гаралтай түүхий эд, мал мах экспортлох, нөхцөл бүрдэнэ.	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр	Аймгийн ЗДТГ, МЭГ
8.4 Хөрөнгө оруулалт								
Зорилт. Хүн амын эрүүл орчинд, ая тухтай амьдрах нөхцөлийг тогтвортой сайжруулна.								
198	1	АЗДҮАХ-ийн 3.5.14	Сүхбаатар суманд 200 ортой цэцэрлэгийн барилгын ажил гүйцэтгэх	Ашиглалтад орсон эсэх	Цэцэрлэгийн барилгын гүйцэтгэл 15 хувьтай байна.	2023 онд байнгын ашиглалтад хүлээлгэн өгнө.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 4,154.0 сая төгрөг	АЙМГИЙН ЗДТГ, Сүхбаатар сумын ЗДТГ, ГХБХБГ
199	2	АЗДҮАХ-ийн 3.5.11	Хүдэр, Цагааннуур чиглэлийн авто зам, Шаамар-Түшиг 120,85 км авто зам, шинэчлэлийн ажлыг дуусгах	Авто замын шинэчлэл хийгдсэн эсэх	Аймгийн хэмжээнд улсын болон орон нутгийн чанартай 1114 км автозам ашиглагдаж байгаагаас улсын чанартай Алтанбулаг-Улаанбаатар чиглэлд 223.6 км, Дархан-Эрдэнэт чиглэлд 120 км, Шаамар сумын Дулаанхаан тосгоны 4 замын уулзвараас Ерөө, Хүдэр сумын чиглэлд 104.4 км, Орхон сумын чиглэлд 5 км, Сант сумын чиглэлд 17.2, Жавхлант сумын чиглэлд 7 км, Мандал сумын чиглэлд 20.8 км нийт 489.4 км нь асфальтан бетон зам ашиглагдаж байна.	2023 онд 157 км асфальтан болон цементэн хучилттай авто зам ашиглалтад орно.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 9,925.0 сая төгрөг, Концессын гэрээ	АЙМГИЙН ЗДТГ, Сумдын ЗДТГ, ГХБХБГ
200	3	АЗДҮАХ-ийн	Сүхбаатар,	Байнгын	Барилгын ажлын	2023 онд байнгын	Улс, орон	АЙМГИЙН

		3.5.15	Цагааннуур сумдын эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл, их засварын ажлыг гүйцэтгүүлэх	ашиглалтад орсон эсэх	гүйцэтгэл 30 хувьтай байна.	ашиглалтад хүлээлгэн өгсөн байна.	нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	ЗДТГ, Сумдын ЗДТГ, ГХБХБГ
201	4	АЗДҮАХ-ийн 3.5.15	Улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтад хийгдсэн ажлын явц гүйцэтгэлд хяналт тавьж ажиллах	Гүйцэтгэлд хяналт тавигдсан эсэх	2020 онд орон нутгийн 461,9 сая төгрөг, орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 7,3 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт, хандив тусламжаар 920,0 сая төгрөг, Замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар 553,5 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийсэн.	Улс орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр барилгын бүх явцын хяналт бүрэн хийгдсэн байна.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ
202	5	САХТЖҮЧ 8.1.5	Сүхбаатар сумын инженерийн шугам сүлжээнд эрсдэлийн үнэлгээг хийж цаашид авах шаардлагатай ажлыг төлөвлөгөөг боловсруулах	Эрсдэлийн үнэлгээ хийсэн эсэх	Сүхбаатар сумын шугам сүлжээний бодит нөхцөл байдлын судалгааг хийж байна.	Сүхбаатар суманд эрсдэлийн үнэлгээ хийгдсэн байна.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ
203	6	САХТЖҮЧ 8.1.6	Гэр хороолол болон орон сууцны хатуу хучилттай авто замын сүлжээ болон уулзваруудыг өргөтгөх	Замын урт	Аймгийн хэмжээнд 66 км авто замыг асфальтаар, 24 км замын ажлыг хайрган хучилттай болгосон	2023 онд замын ажлыг 30 км-ээр нэмэгдүүлнэ.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ
204	7	САХТЖҮЧ 8.1.6	Авто замын нөхөөс, гарц, тэмдэг, тэмдэглэгээний ажлыг үе шаттайгаар хийх	Замын нөхөөс тэмдэг тэмдэглэгээний урт	Аймгийн төвд гэрлэн дохио 345,0 сая төгрөг, 17 сум 6 тосгоны авто замын нөхөөс тэмдэг тэмдэглэгээний ажилд 1,1 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан.	17 сум 6 тосгоны авто замын нөхөөс тэмдэг тэмдэглэгээний ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ, Сэлэнгэ барилга захиалагч ОНӨААТҮГ,

205	8	САХТЖҮЧ 8.1.6	Өвөлжилтийн бэлтгэл хангах ажлын хүрээнд дулааны шугам горимын тооцоог тогтмол хийх	Тооцоолол хийгдсэн эсэх	“Сэлэнгэ Энерго” ОНӨААТҮГ-т шугам сүлжээнд горимын тооцооллыг 90 хувьд хийж гүйцэтгэсэн.	Нийт сумдын дулаан хангамжийн шугам сүлжээнд сүлжээний горимын тооцоог хийнэ.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ, Сэлэнгэ барилга захиалагч ОНӨААТҮГ,
206	9	САХТЖҮЧ 8.1.6	Хот суурин ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээний хүчин чадлыг үе шаттайгаар нэмэгдүүлж ашиглалтын дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх	Шинэчлэл хийгдсэн эсэх	“Сэлэнгэ Цэнгэг ус” ОНӨААТҮГ, үйл ажиллагаа, тоног төхөөрөмжийг үе шаттай шинэчилж байна.	Тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлийн ажил хийгдсэн байна.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ, Сэлэнгэ барилга захиалагч ОНӨААТҮГ,
207	10	САХТЖҮЧ 8.1.6	Хот доторх авто зам, авто зогсоол явган хүний зам болон дугуйн зам хүүхдийн тоглоомын талбай, ногоон байгууламжийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулах	Авто зогсоол болон тоглоомын талбайн тоо	Аймгийн хэмжээнд зогсоол явган хүний зам болон дугуйн зам хүүхдийн тоглоомын талбай, ногоон байгууламжийн хүртээмжийг 5 хувиар нэмэгдүүлсэн.	Хүүхдийн тоглоомын талбай, ногоон байгууламжийн хүртээмжийг 10 хувиар нэмэгдүүлж, иргэдийн амьдрах орчин сайжирсан байна.	Аймгийн орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	Аймгийн ЗДТГ, ГХБХБГ, Сэлэнгэ барилга захиалагч ОНӨААТҮГ,

Үгийн товчлол

1. МУХҮЧ – Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл
2. ЗГҮАХ – Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр
3. САХТЖҮЧ -Сэлэнгэ аймгийг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл
4. АЗДҮАХ – Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр
5. БОАЖГ - Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар
6. БТСГ - Биеийн тамир спортын газар
7. БШУГ - Боловсрол, шинжлэх ухааны газар
8. ГХБХБГ - Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар
9. ГБХЗХГ - Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар
10. МХГ - Мэргэжлийн хяналтын газар

11. ОБГ - Онцгой байдлын газар
12. СХЗХ - Стандарт, хэмжил зүйн хэлтэс
13. ХХҮГ - Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар
14. ХХААГ - Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар
15. ЦГ - Цагдаагийн газар
16. ЭМГ-Эрүүл мэндийн газар
17. СУГ-Соёл урлагийн газар
18. ЭМДХ-Эрүүл мэндийн даатгалын хэлтэс
19. НДХ-Нийгмийн даатгалын хэлтэс

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР